

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Husitská teologická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2010

Jakub Vokurka

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Možnosti neziskových organizací při zajišťování volnočasových aktivit dětí a mládeže

Possibilities of nonprofit organizations in providing leisure activities for children and youth

Vedoucí práce:

Mgr. Hana Nádvorníková

Autor:

Jakub Vokurka

2010

Rád bych poděkoval paní Mgr. Haně Nádvorníkové za její cenné náměty, připomínky a trpělivost. A také celé své rodině.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci s názvem „Možnosti neziskových organizací při zajišťování volnočasových aktivit dětí a mládeže“ napsal samostatně a výhradně s použitím pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů, které jsem uvedl a odcitoval způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

V Praze dne:

podpis:

Anotace

Obsahem bakalářské práce s názvem „*Možnosti neziskových organizací při zajišťování volnočasových aktivit dětí a mládeže*“ je definovat pojmy volný čas, cíle výchovy dětí ve volném čase, výchova mimo vyučování, a ukázat druhy neziskových organizací se zaměřením na výchovu mládeže. Praktická část práce představí dvě neziskové organizace, které pracují s dětmi a mládeží. Pomocí dotazníkového šetření mezi klienty ukáže, jaké jsou možnosti těchto organizací při zajišťování volnočasových aktivit.

Annotation

The objective of my bachelor thesis called “*Possibilities of nonprofit organizations in providing leisure activities for children and youth*“ is to define concepts such as free time, objectives of education of children in their free time and extracurricular education, and to show variety of nonprofit organizations specialized in education of youth. In the practical part of my thesis I introduce two nongovernmental organizations working with children and young people. The questionnaire investigation made among clients of these two nonprofit organizations shows up what are the options of these organizations in providing free-time and leisure activities.

Klíčová slova

volný čas, výchova, životní styl, volnočasové aktivity, neziskové organizace, klient, děti a mládež, občanské sdružení, obecně prospěšná společnost, nadace

Keywords

Free time, education, life style, free-time and leisure activities, nonprofit nongovernmental organizations, client, children and young people, civic association, charitable organizations, foundations

Obsah

Úvod.....	9
Teoretická část.....	10
1. Volný čas.....	10
1.1 Pojem volný čas.....	10
1.2 Různé pohledy na volný čas	11
1.3 Historický vývoj volného času a výchovy.....	14
1.4 Volný čas v souvislosti s životním stylem	20
2. Výchova ve volném čase, její cíle a funkce	21
2.1 Cíle	21
2.2 Funkce	21
3. Realizace výchovy ve volném čase	23
3.1 Zásady výchovy.....	23
3.2 Dimenze výchovy	25
3.3 Obsah výchovy	25
3.4 Význam vztahů v realizaci výchovy.....	26
4. Instituce zabývající se výchovou ve volném čase	28
4.1. Organizace řízené státem.....	28
4. 2 Neziskové organizace	28
4.2.1 Občanská sdružení	29
4.2.2 Obecně prospěšná společnost	31
4.2.3 Nadace a nadační fondy	32
5. Možnosti neziskových organizací při zajišťování volnočasových aktivit.....	34
5. 1 Výchovné možnosti neziskových organizací.....	35
5.2 Ekonomické možnosti.....	35
Praktická část.....	37
1. Hypotéza.....	37

2. Příklady neziskových organizací.....	37
2.1 Salesiánské středisko mládeže o. p. s	37
2.2 Občanské sdružení Campamento '99, o.s.....	45
2.3 Ekonomická stránka činností organizací	48
3. Výsledky dotazníkového šetření o zájmu klientů o volnočasové aktivity a o odpovídajících možnostech.....	49
3.1 Vyhodnocení dotazníku	50
3.2 Shrnutí výsledků dotazníkového průzkumu	60
Závěr.....	61
Seznam použité literatury:.....	64
Příloha 1. Dotazník.....	66
Příloha 2 – Táborový leták	70
Příloha 3 – Fotografie z Kovbojského odpoledne pro děti.....	71

Úvod

Chceme-li posuzovat možnosti neziskových organizací v oblasti volnočasových aktivit, musíme si nejprve ujasnit základní pojmy - *volný čas*, *výchova* ve volném čase, jejich *vzájemné vztahy*, jak výchova ve volném čase probíhá a další *související pojmy*. Toto bude náplní teoretické části mé bakalářské práce.

Dále se v teorii soustředím na instituce, zabývající se výchovou ve volném čase. Podrobněji vysvětlím systém neziskových organizací – *obecně prospěšné společnosti, občanského sdružení a nadace*.

V praktické části podrobím zkoumání dvě neziskové organizace Campamento99 a Salesiánské centrum. Nejprve vysvětlím činnost obou organizací a jejich rozdílné podmínky z hlediska sociálního.

Na volnočasové aktivity budu pohlížet z hlediska jejich **sociálního a sociálně-psychologického** dopadu. **Cílem** mé práce je z tohoto pohledu zjistit, zda jsou *možnosti obou neziskových organizací dostatečné* a jaké jsou jejich *další možnosti* v oblasti sociální a sociálně psychologické. Uvedu *rozdíly* v možnostech obou organizací a pokusím se *formulovat návrhy* ke zlepšení činnosti Salesiánského centra. **Důvodem**, proč jsem si vybral ke zpracování toto téma je poskytnout poznatky, získané průzkumem, k využití právě tomuto centru.

Ve svém průzkumu využiji formu *dotazování* cíleně sestaveným dotazníkem, který uvedu v příloze. Dotazníkem zjišťuji názor klientů – dětí a mládeže – obou zkoumaných neziskových organizací na možnosti volnočasových aktivit. Dále využiji *rozhovory* se svými kolegy a své *vlastní pozorování* tak, abych získal **ucelený obraz** zkoumané problematiky.

Cíle mé bakalářské práce jsou: **Zjištění**, zda jsou **možnosti center volnočasových aktivit** z hlediska sociálního a sociálně psychologického **dostatečné**. **Zhodnocení výsledku výzkumu** z pohledu klientů. **Srovnání výsledku výzkumu** v obou organizacích na základě rozdílnosti jejich sociální práce. **Navržení možností ke zlepšení práce** Salesiánského centra v oblasti sociální a sociálně psychologické.

Na závěr mé bakalářské práce **vyhodnotím cíl**, který jsem si stanovil, zda se mi podařilo jej splnit a k jakým závěrům jsem dospěl. Zdůrazním **význam výsledků** mé práce

z hlediska jejich dalšího praktického využití pro sociální a sociálně- psychologickou činnost a navrhnou možnosti dalších aktivit.

Teoretická část

1. Volný čas

1.1 Pojem volný čas

Volný čas je možno chápat jako opak doby nutné práce a povinností. Je to doba, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je rádi a dobrovolně, přináší nám pocit uvolnění a uspokojení. *„Je to tedy doba, která nám zbývá po splnění všech povinností a je naší svobodnou volbou“.*¹

Pod pojmem volný čas se běžně objevuje odpočinek, rekreace, zábava, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání i časové ztráty s touto činností spojené. Z pohledu dětí a mládeže do volného času nepatří vyučování a činnosti s tím spojené, sebeobsluha, povinnosti spojené s provozem rodiny, domácnosti, výchovného zařízení, základní péče o zevnějšek a osobní věci. Součástí volného času nejsou ani činnosti zabezpečující biologickou existenci člověka (jídlo, spánek, hygiena, zdravotní péče). I z těchto činností si ale lidé mohou udělat svého koníčka, což je například příprava jídla.

Zvláštností volného času dětí a mládeže je to, že z výchovných důvodů je žádoucí jeho pedagogické ovlivňování. Děti nemají dostatek zkušeností, nedovedou se orientovat ve všech oblastech zájmů a potřebují v tom citlivé vedení. Toto vedení musí být nenásilné, nabízené činnosti musí být přitažlivé a pestré, účast na nich dobrovolná. Velká míra ovlivňování volného času závisí na věku dětí, jejich sociální a mentální vyspělosti i charakteru rodinné výchovy.²

Prostředí, ve kterém tráví děti a mládež volný čas, může být velmi různorodé. Může to být škola, domov, různé společenské organizace a instituce. Velké množství dětí tráví volný čas na veřejných prostranstvích, venku na ulici, často bez jakéhokoliv dohledu, dokonce i bez

¹ Pávková, J., Pedagogika volného času, str. 13

² Vážanský, M., Volný čas a pedagogika zážitku str. 10

zájmu dospělých. Je to neuspokojivá situace, je tím ohrožena výchova dětí a často i jejich bezpečnost. Platí to zvláště pro děti žijící ve velkých městech. Je třeba si uvědomit, že ani v menších obcích není situace jednoduchá, mnohde chybí organizace, které by děti svým programem zaujaly.

Děti mají relativně hodně volného času a společnost by se měla zajímat, jak svůj volný čas tráví. Samozřejmě, že na prvním místě je to záležitostí rodiny. Naproti tomu názor, že výchovu dětí ve volném čase plně zabezpečí rodina, je mylný. Rodina mívá nejen nedostatek času a vybavení, ale především nemá odbornou kvalifikaci plnit jako jediná tuto funkci. Je třeba, aby využila možností kvalifikovaných a kvalitních zařízení volnočasových aktivit a úzce s nimi spolupracovala. Rodina zároveň nemůže uspokojit potřebu dětí, a zejména dospívajících, sdružovat se ve skupině vrstevníků.

1.2 Různé pohledy na volný čas

Na problematiku volného času se můžeme dívat z různých pohledů. Nesmíme je ale posuzovat odděleně, protože se vzájemně prolínají.

Ekonomický

Z ekonomického hlediska je nejdůležitější, kolik prostředků společnost investuje do zařízení pro volný čas, a jakým způsobem se aspoň část nákladů vrátí. Z volného času se stalo odvětví, které je využíváno jak pro výchovně vzdělávací činnost tak i komerčně. Průmysl volného času je v tržních ekonomikách samostatným a většinou dobře prosperujícím odvětvím, které často rezignuje na vzdělávací cíle a kultivaci osobností.³ Preferuje především ekonomické cíle. Je ale zřejmé, že odpočínutý člověk podá lepší pracovní výkon a lépe zvládne mezilidské vztahy na pracovišti.

Vzdělávací

Při zájmových činnostech mohou lidé získávat nové vědomosti, které lze uplatnit i v pracovní činnosti. U volnočasových aktivit dětí a mládeže to platí dvojnásob. O úrovni společnosti svědčí i to, kolik prostředků je schopna a ochotna věnovat pro využití volného času.⁴ Náklady, které se do volného času vloží, se v budoucnu bohatě vrátí.

³ Pávková, J., Pedagogika volného času, str. 15

⁴ Pávková, J., Pedagogika volného času, str. 15

Sociologický a sociálně - psychologický

Z hlediska sociologického a sociálně-psychologického je zapotřebí nejvíce sledovat, jak činnosti ve volném čase přispívají k utváření mezilidských vztahů a pomáhají tyto vztahy kultivovat. Kvůli tomu byl volný čas dětí a mládeže mnohokrát předmětem úvah nejen rodičů, pedagogů, psychologů a kriminalistů, ale v neposlední řadě i sociologů a filozofů.

Významná je určitá možnost kompenzace vlivu některých problémových rodin a úrovně sociální péče ve volném čase. Vytvoření formálních i neformálních skupin na základě společenského zájmu je součástí socializace jedince.

Sociální

Způsob využívání volného času u dětí je ovlivněn jejich sociálním prostředím. Zvláště silný je vliv rodiny. Rodiče jsou pro děti vzorem, pozitivním nebo negativním. Rodiny, které neplní svojí funkci, se nezajímají ani o to, jak dítě tráví svůj volný čas. Výchovná zařízení, školy a další subjekty mají možnost tento nedostatek do určité míry kompenzovat kvalifikovaným pedagogickým vedením. Pokud se nepodaří zaujmout dítě z nefunkční rodiny v rámci volnočasových aktivit, je tu zvýšené nebezpečí, že se dostane do vlivu nežádoucích vrstevnických skupin, kde může být jeho vývoj ohrožen⁵. Hrozí, že dítě propadne alkoholu, drogám, nikotinismu a dalším sociálně patologickým jevům. Situace je zároveň komplikovaná tím, že pro období dospívání, kdy narůstá význam vrstevnických skupin, postrádáme dostatek zařízení pro volný čas, která by byla dostupná a atraktivní i dětem ze sociálně slabšího rodinného prostředí a též jedincům s průměrnými nebo podprůměrnými schopnostmi.

Politický

Z politického hlediska je nutno uvážit, jak a do jaké míry bude stát svými orgány zasahovat do volného času obyvatelstva, jaká bude školská politika, zda v rámci školské soustavy bude věnována patřičná pozornost i zařízením pro ovlivňování volného času. V ovlivňování volného času dětí a mládeže by stát neměl narušovat jeho základní specifika. Zainteresovanost státu o volný čas dětí a mládeže spočívá⁶:

- v základním financování a ovlivňování zařízení pro volný čas dětí a mládeže

⁵ Pávková, J., Pedagogika volného času str. 15

⁶ Pávková, J., Pedagogika volného času str. 16

- v pomoci spolkům, sdružením a organizacím pracujícím s dětmi a mládeží
- ve vytvoření podmínek pro uspokojení spontánních aktivit dětí a mládeže mimo organizovanou skupinu
- ve vytvoření kladných postojů dospělých členů společnosti k dětským aktivitám ve volném čase
- v přípravě profesionálních i dobrovolných pedagogů pro tuto činnost

Nabídka aktivit pro volný čas by v městech a obcích měla tvořit funkční systém bez preferování jednotlivých institucí, organizací či majetkoprávních vztahů. Na nabídce by se měli podílet všichni partneři na základě dohod a využívat státní a obecní zdroje, sponzorské dary a platby účastníků. Nabídka aktivit má využívat místní zdroje majetkové, prostorové i personální.

Zdravotně - hygienický

Zdravotně-hygienický pohled na využití volného času sleduje podporu duševního a zdravotně- tělesného vývoje člověka. Zdravotníky především zajímá, jak je uspořádaný režim dne, zda respektuje křivku výkonnosti, hygienu prostředí i sociálních vztahů a hygienu duševního života⁷. Správné využití volného času se pozitivně projevuje na zdravotním stavu.

Z pohledu na režim dne je známo, že člověk podává největší výkon dopoledne mezi 9 a 11 hodinou. Odpoledne, hlavně po obědě se výkonnost snižuje. Narůstá opět kolem 15 – 16 hodiny. Potom dochází k pozvolnému poklesu výkonnosti, u některých jedinců ovšem křivka výkonnosti ještě stoupá v pozdních večerních hodinách. K tomuto hledisku je třeba přihlídnout v plánování volnočasových aktivit dětí a mládeže, vyjma pozdně večerní aktivity. Nutné je střídání aktivit a odpočinku, aby nedocházelo k přetížení organismu.

Pedagogicko-psychologický

Pedagogická a psychologická hlediska berou v úvahu individuální a věkové zvláštnosti a respektují je ve volném čase. Dále je zapotřebí uvážit do jaké míry a jakým způsobem činnosti ve volném čase přispívají k uspokojování psychických a biologických potřeb člověka. Pedagogické ovlivňování by mělo podporovat aktivitu dětí a mládeže, poskytovat

⁷ Vážanský, M., Základy pedagogiky volného času, str. 88 – 89

prostory pro jejich spontaneitu, seberealizaci, sociální kontakt, kladné citové odezvy, ale poskytovat i pocit jistoty a bezpečí. Činnosti ve volném čase na základě dobrovolné účasti, vhodně motivované a usměrňované pedagogickým způsobem poskytují příležitost pro rozvoj všech stránek osobnosti, duševních a tělesných vlastností a sociálních vztahů.⁸

Volný čas dětí a mládeže a péče o něj má z pedagogického hlediska **dva úkoly**:

1. **Výchova ve volném čase** - bezprostřední naplňování volného času smysluplnými aktivitami, výchovně-vzdělávacími a rekreačními.
2. **Výchova k volnému času** - seznamuje s velkým množstvím zájmových aktivit. Nabídne v nich základní orientaci a pomůže na základě vlastních zkušeností v různých odvětvích najít oblast vhodné zájmové činnosti, která následně dá možnosti k seberealizaci a uspokojení, čili vytváří návyky pro budoucí trávení volného času.

Společenský

O volném čase se dá hovořit jako o rizikovém faktoru. Jeho množství v naší společnosti vlivem životní úrovně vzrůstá, avšak kvantita neznámá nutně nárůst kvality. Pokud by se zanedbávalo pedagogické ovlivňování volného času, mělo by to v dalších generacích nedozírné následky. Narůstající závislost mladých lidí na drogách, alkoholu, hracích automatech to jen dokazuje.

1.3 Historický vývoj volného času a výchovy

Základním znakem vývoje výchovy ve společnosti byl **růst volného času** na úkor práce. Délka trvání pracovní doby a volného času se v historii měnila. V průběhu 19. století a hlavně ve 20. století se volný čas stal významným prvkem lidského života (nejprve více ve vyšších vrstvách a ve městech).

Hovoříme-li o dětech v dobách minulých, lidé si velmi brzy uvědomili, že pokud zanedbají výchovu ve volném čase po vyučování, dospívají „malí nezbedové“ ve škodlivé, neužitečné živly společnosti. Jejich veznění a ošetřování v káznících pohlcuje pak “důchodů

⁸ Pávková, J., Pedagogika volného času, str. 17 -18

státního.“ „*Důvody pro přijetí návrhu na zřizování útulku pro chudou školní mládež a práci vychovatelů v útulcích uvedené v Rukověti školství obecného z roku 1882.*“⁹

Tato potřeba umožnila **zrod aktivit a zařízení** volného času. Pro dítě a mladého člověka byl tento proces součástí jeho osvobození od výchovné podřízenosti a sociálních vazeb. Umožnila to dobrovolná volba činností a účasti na ní, proto pojetí účastníka ne jako objektu manipulovaného dospělými, nýbrž jako aktivního a autonomního subjektu. K rozvoji zařízení a aktivit volného času vedlo i úsilí omezit a zrušit direktivní podřizování se dítěte školní a rodinné výchově.¹⁰ Místo toho vstoupil do popředí zájem o nové stránky osobnosti, například rozvoj tělesné a umělecké výchovy, pobyt v přírodě a rukodělná činnost. To umožnilo vznik hnutí škol i dobrovolných sdružení pro děti a mládež.

Počátek výchovy ve volném čase

Začátky výchovy ve volném čase v novodobé společnosti jsou spjaty s proměnou práce a životního způsobu obyvatel měst a vesnic po skončení třicetileté války (roku 1648). V tu dobu začal proces **uvolňování života** člověka od domova, který sloužil současně jako bydliště, místo trávení volného času i pracoviště. „*V průběhu 17. století si bohatší vrstvy obyvatel ve městech začaly budovat mimo městské hradby takzvané víkendové domy. Ve městech začaly vznikat kluby (první byl ve Velké Británii roku 1693)*¹¹, spolky, kavárny a společnosti dospělých.“ **Oddělování** bydliště, pracoviště a místa volného času probíhalo ve velkém tempu zvláště od první poloviny 19. století.

Lidé z dělnictva, které rychle vznikalo na základě rozvoje moderního strojího průmyslu, usilovali o zkracování pracovní doby. Ta původně tvořila velkou část dne a celého života dospělých, dětí a mládeže. Postupně dosahovaným cílem bylo **získávat dostatek času** na regeneraci pracovní síly a také na sebevzdělávání, osobní zájmy, na veřejnou a sociální činnost. Začaly se objevovat hudební, divadelní, vzdělávací, turistické a tělovýchovné aktivity. Pořádaly se výlety, shromáždění nebo slavnosti, vznikaly dělnické domy, kluby, odborové, zájmové, politické a sociální organizace.¹²

⁹ Pávková, J., Pedagogika volného času, str. 20

¹⁰ Přadka, M., Kapitoly z dějin volného času, str. 22-25

¹¹ Pávková, J., Pedagogika volného času, str. 21

¹² Přadka, M., Kapitoly z dějin pedagogiky volného času, str. 25 - 26

Tento vývoj snížil výraznou časovou převahu doby pracovní nad sférou volného času. Umožnil volný čas sekularizovat a demokratizovat, tj. přibližovat potřebám a zájmům jednotlivců a věkových, zájmových a sociálních skupin mladé generace. Zásadou obcí, sdružení mládeže a dospělých, osvěcených lékařů, pedagogů a veřejných pracovníků, se rozvíjely nové typy činností a realizačních institucí. Již na počátku vykrytalizovaly dva hlavní způsoby jejich vzniku a fungování, které přetrvaly až do současnosti:

1. **Zaměření na dospělé -**

Nejprve to byly aktivity a zařízení s jednoznačným určením pro dospělé, které část své pozornosti obracely také na děti a mládež. Byly to hlavně tělovýchovné a později také sportovní činnosti, cvičiště, hřiště, tělocvičny a další zařízení tělovýchovných sdružení (u nás aktivity a zařízení tělovýchovné organizace Sokol založené v roce 1862), které později rozvíjely i další aktivity jako například knihovny, loutková divadla, veřejný a společenský život. Později se k nim začaly přiřazovat také aktivity, sdružení a zařízení dělnických spolků a organizací.¹³

2. **Zaměření na děti a mládež -**

Nesměle a později s rostoucím důrazem, vznikala zařízení a sdružení zaměřená pouze na děti a mládež, a vytvářela pro nejmladší skupiny nový, specifický výchovný a životní prostor. V Anglii byla založena sdružení mladých křesťanských mužů a žen YMCA a YWCA (od druhé poloviny 19. století), která vytvořila i mezinárodní struktury. Na začátku 20. století se iniciovalo skautské hnutí severoamerickým spisovatelem Ernestem Thomsonem Setonem (1860 – 1946) a anglickým generálem Robertem Baden-Powelem (1859-1941) a tábory a klubovny ostatních sdružení dětí a mládeže, jejichž spektrum se rychle diferencovalo.¹⁴

Začínala se rovněž rozvíjet, zařízení a specifické činnosti volného času dětí a mladých lidí: sportovní zařízení a kluby na školách (nejprve v Anglii), dětské zahrádky polského lékaře Henryka Jordana (1842 – 1907) pro aktivity pohybové a pobyt na vzduchu. V polovině 19. a

¹³ Pávková, J., Pedagogika volného času, str. 21 - 22

¹⁴ Pávková, J., Pedagogika volného času, str. 21 - 22

20. století se vytvořila letní kolonie ve Francii, Německu nebo Rusku (organizuje letní kluby a tábory).

Politický a ekonomický vývoj umožnil tato zařízení a sdružení volného času vytvářet především v **západoevropských zemích**. V roce 1901 byl ve Francii přijat zákon o sdružování, který se zmiňuje dodnes. Ve střední a východní Evropě byl v tomto ohledu vývoj opožděn. Obsah zařízení a aktivit byl především **zdravotní a sociální**, určený dětem ze sociálně slabých rodin (zřizovaly se dětské útulky a opatrovny, tábory pro sociálně a zdravotně znevýhodněné).¹⁵ Do této oblasti zasahoval stát jen sporadicky. Hlavní těžiště proto spočívalo na zájmu institucí sociální pomoci, obcí a dobročinných sdružení. Oblast výchovy dětí a mládeže v naší zemi byla v této době také na začátku vývoje.

Vytvoření základních modelů

V období meziválečném ve 20. století začaly vznikat **dva základní modely** uspořádání volného času dětí a mládeže.

1. V severní a západní Evropě -

se za rostoucí, nikoliv však dominantní, úlohy státu rozvinuly do velké šíře dosavadní typy zařízení a sdružení i jejich aktivity. Iniciátory se často stávají sdružení dětí, mládeže a dospělých. Proto poprvé v celostátním měřítku rozvinuly svou činnost například ve Francii domy kultury a mládeže, ubytovny mládeže, prázdninové kolonie a letní tábory dětí a mládeže. Některá tato zařízení vytvářela národní a mezinárodní asociace (např. sdružení ubytoven mládeže od roku 1932).¹⁶

Západní a severní země Evropy začaly získávané zkušenosti analyzovat, teoreticky reflektovat a celospolečensky doceňovat. Svědčí o tom například počátky pedagogiky volného času v Německu během dvacátých let 20. století nebo důležité podněty z Francie druhé poloviny let třicátých. „Zde také vznikl jako státní orgán v roce 1936 první sekretariát pro mládež a tělovýchovu, na který navázal vývoj po druhé světové válce vytvořením ministerstva mládeže a sportu.“¹⁷

¹⁵ Přádka, M., Kapitoly z dějin pedagogiky volného času, str. 27 - 29

¹⁶ Pávková, J., Pedagogika volného času, str. 22 - 23

¹⁷ Přádka, M., Kapitoly z dějin pedagogiky volného času, str. 29

2. V Sovětském Svazu -

jiným základním modelem byla sdružení a zařízení volného času dětí a mládeže v Sovětském Svazu. Jejich vznik a působení byly **spjaty s vlivem státu**, s jeho ideologií a s monopolní organizací dětí a mládeže, vedle nichž neexistovala alternativní řešení. Jeho uspořádání vytvářelo ve své době podmínky pro vzdělávací a výchovné působení v této zemi, kde převládala vysoká negramotnost a celkově nízká kulturní a životní úroveň. To umožnilo cílevědomé a organizované řešení základních výchovně-společenských potřeb (zvyšování úrovně vzdělanosti) a přivedlo mladého člověka k účasti na volnočasových aktivitách.

V době industrializace měly některé aktivity volného času přímý **vliv na dosahování kvalifikace** v průmyslu i zemědělství (činnosti v technických nebo přírodovědných zájmových oborech). Udržovaly se ale **tradice** lidového umění, turistikou a sportem se rozvíjela fyzická zdatnost. Kvůli tomu vznikaly nové sítě zařízení, zejména všestranně pojatých domů mládeže a pionýrů, odborně orientovaných stanic mladých techniků, turistů nebo přírodovědců, železnic, dětských stadionů, parků oddechu a další. Do tohoto systému se začleňovaly rovněž úseky práce mezi dětmi a dospívající mládeží odborářských domů kultury nebo aktivity a zařízení tělovýchovných, branných, sportovních a dalších společenských organizací.

Vývoj výchovy ve volném čase v Čechách v meziválečném období

V meziválečné době Československo vyrovnávalo historicky vzniklé opoždění především vznikem sdružení a budováním společenských zařízení pro mladé a dospělé v oblasti sportu, turistiky a tělovýchovy (sportovní hřiště, tělocvičny a stadiony tělovýchovných a sportovních organizací, chaty a trasy zřizované péčí turistických organizací). Velmi úspěšným vývojem prošly zvláště **letní kolonie a tábory** budované sdruženími dětí, mládeže a dospělých. Ve své činnosti pokračovala charitativní, zdravotní a sociální zařízení podporovaná státem, dobročinnými a dobrovolnými organizacemi. Tímto se stav začal přibližovat situaci v pokročilejších západoevropských zemích. Nestály se však ještě zakládat nové typy zařízení volnočasového a zájmového zaměření, proto nebyla vytvořena ani ucelená koncepce této oblasti, „*Také proto dodnes chybí hlubší rozbor jejího vývoje a nedoceněny tak zůstávají i podněty našich novátorských pedagogů dvacátých let –*

například Eduarda Štorcha (1878-1956), zakladatele dětské farmy v Praze – Libni a významného praktika pedagogiky zážitku“¹⁸

Poválečné období

Vývoj výchovy ve volném čase v tomto období byl ovlivněn podmínkami **rozděleného kontinentu**. Zatímco v **západních zemích** pokračoval vývoj v principu předválečného období a vznikala **alternativní hnutí**, která se snažila přiblížit zájmům dětí a mládeže, v socialistických zemích vznikala zařízení k volnočasovým aktivitám především v rámci škol.¹⁹ Specifikou vývoje **v naší zemi** byl vznik **lidových škol** umění, které se výraznou měrou podílely na výchově v rámci volného času. V **socialistických** zemích vznikala také **zařízení s celodenní péčí**, která plnila celý volný čas dětí a mládeže organizovanými aktivitami, postrádajícími svobodný rozvoj zájmů dětí a mládeže. Snižuje se podíl rodiny na náplni volného času dětí a přesunuje se do sféry organizovaných aktivit především v rámci škol. Aktivity, nepodléhající řízení státu, vznikaly pouze ojediněle. Přes rozdíl společenských zřízení vznikaly v oblasti výchovy ve volném čase některé **podobné aktivity** (olympiády, festivaly). Sedmdesátá léta se projevila krizí rodiny a snahou dětí a mládeže vymanit se z jejího vlivu. V tomto období se ukázaly **problémy v sociální sféře** a projevilo se podcenění významu výchovy ve volném čase. Postupně se i u nás začaly objevovat negativní jevy, známé v západních zemích (drogy AIDS, brutalita). V devadesátých letech obnovily svou činnost organizace, známé z předválečného období, a dosavadní volnočasová zařízení změnila pohled na výchovu ve volném čase a zaměřila se na spontánní aktivity.²⁰ Vývoj výchovy ve volném čase v západních zemích a zemích postkomunistických se do určité míry sjednotil. Přes shodnou orientaci **vývoj odpovídá historickým tradicím** jednotlivých zemí. Vznikají nově organizace zaměřené na další cílové skupiny např. děti předškolního věku, handicapované sociálně i zdravotně, děti jiných etnik. Současně vznikají nové vážné problémy, které je třeba v rámci volnočasových aktivit řešit, je to především konzumně zaměřené chování a různé negativní závislosti.

¹⁸ Pávková, J., Pedagogika volného času, str. 23

¹⁹ Pávková, J., Pedagogika volného času, str. 23

²⁰ Přádka, M., Kapitoly z dějin pedagogiky volného času, str. 32 - 33

1.4 Volný čas v souvislosti s životním stylem

Využívání volného času úzce souvisí s životním stylem. Životní styl zahrnuje systém hodnot, který se vytváří pod vlivem životních podmínek a aktivit a projevuje se ve způsobu chování a využívání životních podmínek.²¹

Hodnotová orientace

Z hlediska volného času je důležité, jakou hodnotu pro daného jedince volný čas představuje. Pro ty, kteří za **nejdůležitější hodnotu** považují **práci**, má často volný čas negativní význam, považují jej za něco nežádoucího a nesprávného. Často u nich dochází k **přetížení**, protože neumějí volný čas využít k odpočinku. Naproti tomu někteří považují **činnosti ve volném čase za nejdůležitější** a práci chápou pouze jako nutnou povinnost. Oba extrémů v pojetí volného času jsou z hlediska životního stylu nesprávné. Nesmíme volný čas podceňovat ale ani příliš přeceňovat. Ideální je povinnosti a přístup k volnému času uvést do rovnováhy.²²

Hodnotová orientace je stav mezi **mít** /hromadění materiální či zážitkové/ a **být** /intenzivní prožívání bez ohledu na finanční náročnost/.

Jednání ve volném čase

Jednání člověka sledujeme na základě jeho **aktivity a vynaloženého úsilí**. Může jít o **pasivní jednání** ve volném čase *bez vynaložení* jakéhokoli *úsilí* /pasivní sledování sportu u televize/, **pasivní jednání** s *vynaložením malého úsilí* /pasivní sledování sportu v místě činnosti - je třeba na místo aktivity alespoň dojít/ nebo **aktivní jednání** /aktivní účast na sportu/.

Sociální interakce

Dalším ukazatelem životního stylu v souvislosti s volným časem jsou **vztahy** mezi lidmi, tedy v jaké společnosti svůj volný čas trávíme. Z hlediska životního stylu posuzujeme, zda daný jedinec prožívá volnočasové aktivity **sám, ve společnosti** určité skupiny nebo v **širší**

²¹ Spousta, V., Teoretické základy ve volném čase

²² Pávková, J., Pedagogika volného času, str. 28 – 30

společnosti. V posuzování sociálních vlivů je na prvním místě především **rodina**, zde také získáváme první zkušenosti s trávením volného času a rodina má zásadní význam pro vytváření životního stylu. Z hlediska rodiny a **získávání vztahu k volnému času** je důležité

- **typ rodiny**, soužití jejích členů, věk, způsob výchovy
- **zájmy rodičů**, jejich vztah k trávení volného času, tolerance, postoj k aktivitám dětí²³

Základní návyky, odlišnost životního stylu a způsob využívání volného času získáváme právě v rodině. Nedostatek osobních zájmů je považován za negativní rys a má vliv na utváření dalších vztahů. Základ, který si přinášíme z rodiny je ale třeba dále rozvíjet. Proto výchova ke zdravému životnímu stylu úzce souvisí s pedagogickým ovlivňováním volného času.

2. Výchova ve volném čase, její cíle a funkce

2.1 Cíle

Výchova ve volném čase se stává součástí obecného systému výchovy. Cílem této výchovy je **zlepšení kvality života**, tvorba a **využití volného času**, vytváření **zdravého životního stylu** a **prevence negativních vlivů**. Získání znalostí a dovedností, osvojování si sociálních rolí, budování vlastní identity, tj. rozvojová složka výchovy musí být doplněna složkou preventivní. Volnočasové aktivity by také měly poskytnout dětem a mládeži bezpečné místo, kde se mohou **zapojit do skupiny vrstevníků**.²⁴

2.2 Funkce

Výchovně vzdělávací

Výchova ve volném čase navazuje na výchovné a vzdělávací **působení školy**, rozvíjí a usměrňuje schopnosti dětí na základě **dobrovolnosti** a nenucenosti. Zajímavé a pestré činnosti učí děti **správnému využívání volného času**, získávání nových vědomostí a návyků a dávají základ celoživotnímu vzdělávání.

Sociální

²³ Masariková, A., Vybrané kapitoly z pedagogiky volného času, str. 16

²⁴ Pávková, J., Pedagogika volného času, str. 35 - 37

Zařízení volnočasových aktivit ovlivňují volný čas dětí v době, kdy jsou **mimo vliv rodiny**, vyrovnávají rozdíly mezi nestejnými podmínkami v rodinách a pomáhají tak dětem z konfliktního nebo sociálně slabšího prostředí. Zejména důležitá jsou zařízení pro nejmenší děti. Součástí sociální funkce je **rozvoj komunikace a sociálního chování**.

Zdravotní

Působení výchovy ve volném čase plní svou zdravotní funkci především vytvářením **zdravého životního stylu** a návyku **režimu dne**. Důležité je střídání činností různého charakteru, činností spontánních s organizovanými, duševní činnost prošťídat s tělesnou a práci s odpočinkem. Ve volném čase jsou ze zdravotního hlediska zvláště důležité **pohybové** aktivity, které jsou protipólem dlouhého sezení při vyučování a jsou pro zdraví dětí naprosto nezbytné. Musíme také vzít v úvahu působení příjemného prostředí, ve kterém se aktivity odehrávají, dále společnost vrstevníků a prožívání radosti při činnosti, která děti baví a ke které nejsou nuceni. Ze zdravotního hlediska je nezbytné zajistit **zdravotně nezávadné a vhodné prostředí**, působící esteticky a s dostatkem prostoru.²⁵

Preventivní

Z hlediska prevence sociálně-patologických jevů rozlišujeme následující oblasti

- drogová **závislost** včetně kouření a alkoholismu
- **kriminalita**
- **virtuální** drogy – závislost na počítačích, televizi
- patologické **hráčství**
- **záškoláctví**
- **násilné chování** včetně šikany, vandalismu
- **rasismus, intolerance, xenofobie**

Prevenici těchto negativních vlivů můžeme chápat ve **třech rovinách**

²⁵ Pávková, J., Pedagogika volného času, str. 37

- **primární prevence** – cílená, zahrnuje celou populaci, především skupiny, které nejsou rizikové a narušené
- **sekundární prevence** – představuje aktivity cílené na kriminálně rizikové jedince a skupiny, především na ty, u kterých je vyšší pravděpodobnost, že mohou negativní činnost vykonávat nebo se stát její obětí
- **terciární prevence** – brání recidivě těch, kteří jsou již negativními jevy zasaženi, je cílená na sociální prostředí, příčiny a podmínky vzniku negativního jednání a snaží se zabránit jeho opakování

Preventivní funkci je ale třeba vždy **kombinovat s výchovným působením** na celkový rozvoj systému péče o děti a mládež, protože skutečnost, že jedinec nepáchá trestnou činnost, není ještě zárukou správného výchovného cíle. Úspěšnost mají ty výchovné programy, které nevycházejí od problémů ale **od možností**.

3. Realizace výchovy ve volném čase

3.1 Zásady výchovy

Zásady výchovy ve volném čase jsou stěžejní pro efektivní výsledek pedagogického působení mimo vyučování. Řídí se podle vyhlášek: *Vyhláška MŠMT 108/2005Sb., o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních, Vyhláška MŠMT 326/1998 sb., Vyhláška MŠMT 76/1992 sb.*,

Soustavnost a cílevědomost

Výchovné působení ve volném čase musí být systémem **na sebe navazujících aktivit**, které mají za cíl získání návyků, dovedností a postojů, proto se musí jednotlivé složky výchovného procesu **doplňovat a prolínat**. Nahodilé a neplánované aktivity nevedou k stanovenému cíli výchovy ve volném čase.²⁶

²⁶ Špičák, M., Teorie a metodika výchovy mimo vyučování

Posloupnost

Tato zásada zahrnuje známé požadavky na výchovu, postupovat **od známého k neznámému**, od jednoduchého ke složitému, od blízkého ke vzdálenému.

Aktivnost

Ve výchovném procesu na základě této zásady zapojujeme do činnosti všechny děti, přestože jejich aktivita může být **rozdílná**. Důležitým požadavkem je **dobrovolnost**.

Přiměřenost

Při volnočasových aktivitách je nutné brát v úvahu věk, schopnosti, vyspělost, ale i momentální vyladění tak, aby činnost byla pro danou skupinu přiměřená. Pokud zvolíme aktivity obtížné, budeme na děti nakládat **přílišnou zátěž**, zvolíme-li aktivity určené pro nižší věkovou skupinu, budou děti vykonávat činnost snáze, ale velmi brzy je **přestane zajímat**. Nutné je také volit aktivity v kontextu s předchozí činností tak, abychom střídali aktivity náročné s odpočinkovými.

Pedagogický vliv

Pedagogickým působením **cíleně ovlivňujeme** využívání volného času, motivujeme k činnosti, volíme pomůcky i prostředí. Působíme i **vlastní aktivitou**.

Dobrovolnost

Zásada dobrovolnosti je pro výchovu ve volném čase **nezbytná**. Děti se účastní aktivit dobrovolně, jde však o dobrovolnost relativní. Zkušený pedagog je schopen **motivovat** své svěřence tak, aby určenou činnost prováděly dobrovolně.

Přitažlivost a rozmanitost

Volnočasové aktivity musí být přitažlivé pro danou skupinu a pestré tak, aby střídaly **aktivní činnost s odpočinkem**. Musí vyvažovat náročnost vyučování a umožnit regeneraci a odstraňování únavy. „*Důležitá je rovnováha mezi spontánní a organizovanou činností a především respektování individuálních potřeb.*“²⁷

²⁷ Pávková, J., Pedagogika volného času, str. 38

3.2 Dimenze výchovy

V jakémkoliv výchovném působení na děti a mládež musíme zachovávat tři rozměry

- **program a obsah** /vždy děláme něco/
- **vztahy** /činnost dělá někdo s někým/
- **prostředí** /vždy provádíme někde/

Kromě těchto tří rozměrů jsou při výchově ve volném čase naprosto zásadní **vztahy** mezi pedagogickým pracovníkem a dítětem. Často tento vztah může být jediným kladným vztahem, který dítě má. Naprosto jednoznačný je význam vztahu v práci s narušenou mládeží, kde bývá hlavní příčinou úspěchu výchovného působení.

3.3 Obsah výchovy

Výchova ve volném čase zahrnuje **jednoznačně dobrovolné** aktivity, které nemají charakter povinnosti. Obsah výchovy zahrnuje odpočinkové aktivity, rekreační, zájmové a veřejně prospěšné. Pro účely výchovy musíme oddělit pojmy odpočinkové a rekreační, přestože běžně je chápeme jako aktivity stejného charakteru. Odpočinek v rámci výchovy ve volném čase je činnost klidná, zatímco rekreace zahrnuje značnou pohybovou aktivitu.

Odpočinkové aktivity

Tyto činnosti nejsou nijak složité, nezatěžují psychiku a nejsou fyzicky náročné. Jejich úkolem je **odstranění únavy**. Jsou kompenzací jednostranného zatížení dětí během vyučování. Únava je fyziologický jevem, kterým se organizmus brání přetížení. Rozlišujeme únavu *psychickou*, která je způsobena soustředěním se na výuku, a *fyzickou*, která je odrazem jednostranného zatížení dlouhým sezením. Odpočinkové aktivity jsou **pomalého charakteru** a zařazujeme je většinou po jídle a do doby největšího poklesu aktivity. Můžeme využít například odpočinku na lůžku, klidných procházek na čerstvém vzduchu, četby, volných rozhovorů. V neposlední řadě mezi odpočinkové aktivity můžeme zařadit **relaxační** cvičení, která dokážou rychle odstranit únavu, ale mají i psychoterapeutický účinek²⁸.

²⁸ Spousta, V., Teoretické základy ve volném čase

Rekreační aktivity

Na rozdíl od odpočinkových zahrnují pohybově **náročnější aktivity**, které slouží k odreagování a vyrovnávají jednostranné zatížení organismu při vyučování. Při přípravě programu je třeba znát průběh a náročnost předchozího vyučování, aby tento cíl mohl být splněn. Rekreační činnosti probíhají především **na čerstvém vzduchu**. Zahrnují například pohybové hry, rekreační sporty, vycházky, cvičení spojené s hudbou, zdravotní cvičení. Rekreační aktivity zařazujeme do režimu dne při **středním stupni únavy**, nejlépe po odpoledním odpočinku. Rekreační činnosti prováděné při velké únavě se mívají účinkem a mohou mít dokonce negativní dopad.²⁹

Zájmové činnosti

Z hlediska výchovy ve volném čase jsou tyto činnosti **nejdůležitější**. Rozvíjení zájmů a schopností se podílí na tvorbě životního stylu a na vytvoření správného pojetí hodnot. Výchova ve volném čase se snaží o rozvíjení mnohostranných zájmů a jednoho centrálního celoživotního zájmu. Úroveň zájmů se projeví v mezilidských a rodinných vztazích, zlepšuje pracovní výkonnost a pomáhá vyrovnávat se s náročnými situacemi během života. To všechno jsou důvody, které ukazují na zásadní význam zájmové činnosti v rámci výchovy ve volnočasových aktivitách. V **mladším školním věku** nejsou ještě zájmy rozlišeny a jsou krátkodobé, je proto třeba sestavovat program pestrý a využít nadšení dětí pro vše nové. Využíváme jednotlivé okruhy činnosti. U **starších dětí** se zájmy formují a prohlubují, vedeme děti k výběru činností, které odpovídají jejich zaměření tak, abychom zajistili **trvalost** zájmu. Zájmová činnost má funkci výchovnou i vzdělávací, působí motivačně a podporuje seberealizaci.

3.4 Význam vztahů v realizaci výchovy

Při výchově ve volném čase mají vztahy **zásadní význam**. Nejedná se jen o vztah mezi **vychovatelem a dítětem**, ale neméně významné jsou vztahy

- ***vychovatel – skupina dětí***
- ***dítě – dítě***
- ***dítě – skupina dětí***

²⁹ Spousta, V., Teoretické základy ve volném čase

- *vychovatel – rodiče*

Současně kvalitu výchovy ovlivňuje trojúhelník vztahů -

rodiče **dítě**

vychovatel

Trvalý systém vztahů ve skupině je *sociální klima* a momentální vyladění vztahů nazýváme *sociální atmosféra*. Sociální klima skupiny určuje také její charakter. Vztahy ve skupině vznikají, pokud vychovatel je schopen jedince **zaujmout**. Výchovný význam vztahu představuje působení na dítě nebo mladého člověka tak, aby přijal určité **hodnoty**. Pokud není vytvořen vztah mezi vychovatelem a dítětem, nedokáže toto přijmout hodnoty, ke kterým se je snažíme nasměrovat. V menších skupinách se snáze a spontánně vytvářejí vztahy, vychovatel lépe děti zaujme a zaujmou je i jeho hodnoty. Ve větší skupině je potřeba vzájemné **vztahy cíleně budovat**. Výchova na základě vztahu předpokládá zvědavost a touhu poznávat nové lidi, na konci výchovného procesu je závazek žít podle určitých hodnot.³⁰

Schéma výchovy prostřednictvím vztahu

Setkání – zaujetí osobností vychovatele – **navázání vztahu** – poznání hodnot – **přijetí hodnot** – předávání hodnot.

Ideální situace nastává, když dítě nebo mladý člověk hodnoty prostřednictvím vztahu nejen přijme, ale je schopen je předávat dál.

Vztahy ve skupině mohou částečně nahradit nefungující vztahy v rodině, proto je tak důležité vytvářet kvalitní vztahy i v zájmové skupině a dbát na jejich rozvíjení ve výchovném procesu.

³⁰ Vážanský, M., Základy pedagogiky volného času, str.

4. Instituce zabývající se výchovou ve volném čase

4.1. Organizace řízené státem

Školy a školní kluby

Střediska pro volný čas dětí a mládeže

Domovy mládeže

Preventivně výchovná péče, ústavní a ochranná výchova

Sdružení dětí a mládeže

Tělovýchovné jednoty a sportovní kluby³¹

4.2 Neziskové organizace

Definici neziskového sektoru právní úprava v ČR neobsahuje. Pojem neziskovosti je vnímán jako přinejmenším nepřesný, v zákonné úpravě se objevuje spíše sporadicky. Výraz *neziskový* není zanesen nejen v odpovídající části právních předpisů, ale především v běžné komunikaci ohledně těchto subjektů, které vnímáme jako ty, jejichž výstupem není dosahování zisku.

Neziskový sektor se člení podle zákona č. 586/1992 sb., o dani z příjmu.³² Také tento právní předpis nepoužívá přímo pojem *nezisková organizace*, nýbrž pojem *poplatník*, který zahrnuje organizace založené nebo zřízené za účelem podnikání. V tomto směru zákon o dani z příjmu bez ohledu na jejich soukromý či veřejný charakter, za *neziskové poplatníky* považuje:

- a) **zájmová sdružení** právnických osob založená podle § 20f občanského zákoníku
- b) **občanská sdružení** včetně odborových organizací
- c) **politické strany** a politické hnutí

³¹ Hofbauer, B., Zařízení volného času dětí a mládeže

³² Zákon č. 586/1992sb., o dani z příjmu

- d) **registrované církve** a náboženské společnosti
- e) **nadace** a nadační fondy
- f) obecně prospěšné **společnosti**
- g) veřejné **vysoké školy**
- h) veřejné **výzkumné** instituce
- i) **školské** právnické osoby
- j) obce**
- k) kraje**
- l) organizační **složky státu**
- m) **subjekty**, které stanoví zvláštní zákon (například příspěvkové organizace, státní fondy, bytová družstva a profesní komory)

Do skupiny **nestátních neziskových** organizací tedy zahrnujeme **občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, nadace** a nadační **fondy**.

4.2.1 Občanská sdružení

Občanská sdružení se řídí zákonem číslo 83/1990 Sb., o sdružování občanů, v platném znění.³³ Zákon se nevztahuje na sdružování občanů v politických stranách a hnutích, církvích a náboženských společnostech, v profesních komorách a na sdružování k ryze výdělečné činnosti.

Občanské sdružení se zakládá návrhem na registraci, k němuž jsou připojeny stanovy sdružení. Ty jsou klíčovým dokumentem, v němž musí být uvedeno, co je **cílem činnosti** sdružení, jaké jsou jeho orgány a **zásady hospodaření**. Zakladateli sdružení mohou být pouze fyzické osoby, občané ČR, nejméně v počtu tří, alespoň jedna osoba musí být starší 18 let. Členem sdružení pak může být i osoba právnická. Jiné požadavky na osoby zakladatelů nejsou, i když z dikce zákona lze dovodit, že je nutno, aby alespoň jeden člen sdružení splňoval kromě věku též podmínku způsobilosti k právním úkonům. Návrh na registraci

³³ Zákon č. 83/1990 sb., o sdružování občanů

nevyžaduje opatření podpisů úředním ověřením. Občanské sdružení vzniká registrací u Ministerstva vnitra ČR.

Občanské sdružení není povinno vytvářet základní jmění.

Vnitřní organizační struktura občanských sdružení

Orgány občanského sdružení zákon neurčuje, ponechává na občanském sdružení samotném, jakou orgánovou strukturu si vytvoří za předpokladu, že bude alespoň jedna osoba způsobilá jménem občanského sdružení k jednání.

Cíl, pro který jsou občanská sdružení zřizována

Cíle pro, které je občanské sdružení zakládáno, jsou zákonem ohraničeny jen výčtem negativních činností, které sdružením nejsou povoleny. Zjednodušeně se dá říci, že pokud občanské sdružení není v rozporu se základními právy a svobodami zaručovanými Ústavou a Listinou základních práv a svobod, může si za svůj **cíl zvolit cokoliv**.

Omezující pravidla pro nakládání s majetkem

Hospodaření občanského sdružení a nakládání s jeho majetkem se ponechává výlučně v rukou členů sdružení, žádná omezení jak z příjmového, tak výdajového hlediska nejsou zákonem předjímána.

Diskuse se čas od času vede o tom, zda by občanské sdružení mohlo podnikat (obdobně jako obecně prospěšná společnost formou doplňkových činností), podílet se na podnikání jiných osob či poskytovat obecně prospěšné služby, teorie i praxe jsou ale nejednotné. Výlučná podnikatelská činnost by patrně mohla existenci občanských sdružení ohrozit. Jinak se zdá, že poměrně nízká právní regulace nahrává spíše rozšiřujícímu výkladu.

Občanské sdružení je pro zajišťování volnočasových aktivit **nejjednodušší formou** neziskové organizace z hlediska právních předpisů. Stejně jako obecně prospěšná společnost organizuje aktivity dětí a mládeže, které financuje z vlastních zisků, z peněz od sponzorů nebo získáváním grantů.³⁴

³⁴ Outlá, A., Studie o neziskovém sektoru

4.2.2 *Obecně prospěšná společnost*

Založení, registrace a vznik obecně prospěšné společnosti

Obecně prospěšné společnosti se řídí zákonem č. 248/1995 sb. o obecně prospěšných společnostech a o změně a doplnění některých zákonů.³⁵

K založení obecně prospěšné společnosti je potřeba **zakládací smlouva** v písemné formě s úředně ověřenými podpisy zakladatelů. Pokud je zakladatel jediný, což zákon umožňuje, musí mít zakládací listina formu notářského zápisu. Obecně prospěšná společnost musí vydávat statut. Obecně prospěšná společnost vzniká zápisem do rejstříku obecně prospěšných společností vedené soudem určeným k vedení obchodního rejstříku.

Obecně prospěšná společnost povinně ze zákona nevytváří žádné základní jmění. Vzhledem k absenci základního jmění neexistuje ze zákona ani vkladová povinnost zakladatelů, i když dobrovolné vklady zákon nevyklučuje, respektive s nimi počítá.

Vnitřní organizační struktura

Statutárním orgánem obecně prospěšné společnosti je **správní rada**, nejméně tři nejvíce patnáctičlenná, počet členů správní rady musí být dělitelný třemi. Členem správní rady může být pouze fyzická osoba, plně způsobilá k právním úkonům, bezúhonná, bez pracovněprávního nebo obdobného vztahu k obecně prospěšné společnosti, která není členem dozorčí rady. V její prospěch nesmí být použit zisk, který obecně prospěšná společnost vytvořila.

Funkční období člena správní rady je tříleté, opětovně lze tuto funkci zastávat jen ve dvou po sobě jdoucích funkčních obdobích a poté až s nejméně jednoletou přestávkou. Za výkon funkce člena správní rady nepřísluší odměna.

Kontrolním orgánem obecně prospěšné společnosti je **dozorčí rada**, povinně zřizovaná v případě, že do jejího majetku byl vložen majetek státu nebo obce, případně užívá-li nemovitý majetek těchto osob, a dále tehdy, účtuje-li v soustavě podvojného účetnictví. Dozorčí rada je nejméně tří, nejvíce sedmičlenná. Pro požadavky kladené na členství v dozorčí radě platí obdobné ustanovení zákona týkající se členství ve správní radě.

³⁵ Zákon č. 248/1995 sb. o obecně prospěšných společnostech

Zákon umožňuje v obecně prospěšné společnosti zřídit **funkci ředitele**, kterým se může stát bezúhonná, k právním úkonům způsobilá fyzická osoba, která řídí činnost obecně prospěšné společnosti. Její funkce je neslučitelná s členstvím ve správní a dozorčí radě, má však oprávnění se jejich jednání zúčastnit s právem poradního hlasu.³⁶

Cíl, pro který se obecně prospěšné společnosti zřizují

Obecně prospěšná společnost je zřizována proto, aby poskytovala veřejnosti obecně **prospěšné služby** za předem stanovených a pro uživatele stejných podmínek. Tyto podmínky jsou uvedeny v zakladatelském dokumentu. K založení společnosti je povinna použít hospodářský výsledek, který vytvořila. Co se rozumí pod pojmem obecně prospěšné služby, zákon nijak sám neohraničuje, pouze požaduje, aby druh těchto služeb byl uveden v zakladatelském dokumentu a zapsán do rejstříků obecně prospěšných společností. Kromě zabezpečování obecně prospěšných služeb je obecně prospěšná společnost oprávněná vykonávat i takzvanou **doplňkovou činnost**, to znamená, že má sama možnost podnikat, bude-li tím dosaženo účelnějšího využití jejího majetku. Současně platí, že doplňkovou činností nesmí být ohrožena kvalita, rozsah a dostupnost obecně prospěšných služeb. Obecně prospěšné služby a doplňkovou činnost je obecně prospěšná společnost povinna v účetnictví striktně oddělit³⁷.

Obecně prospěšná společnost z hlediska volnočasových aktivit organizuje různorodé aktivity pro děti a mládež. Poskytuje své prostory, hřiště a kulturní zařízení jiným organizacím za účelem doplňkového zisku, který využívá na svou další činnost.

4.2.3 Nadace a nadační fondy

Nadace a nadační fondy se řídí zákonem č. 227/1997 sb. v úplném znění.³⁸ K založení nadace je nutná **písemná smlouva**, kterou uzavřeli její zřizovatelé nebo **zakládací listina** v případě zřizovatele jediného. Nadace je možné zřídit též závětí. Zakládací listina a závěť musí být pořízeny ve formě notářského zápisu, zakladatelská smlouva úředně ověřením podpisu zakladatelů. Nadace je povinná vydat statut. Vzniká zápisem do nadačního rejstříku, který je veden soudem určeným k vedení obchodního rejstříku.

³⁶ Outlá, A., Studie o neziskovém sektoru

³⁷ Outlá, A., Studie o neziskovém sektoru

³⁸ Zákon č. 227/1995

Nadační jmění musí činit minimálně **500 tisíc korun** a jeho výše se po celou dobu trvání nadace nesmí pod tuto hodnotu snížit. Zákon klade nároky na **obsah nadačního jmění**. To mohou tvořit jen peněžní prostředky, cenné papíry, nemovitosti a movité věci, eventuálně jiná majetková práva a jiné majetkové hodnoty, to vše za předpokladu, že na ní neváznou zástavní práva a splňují předpoklad trvalého výnosu. Výše nadačního jmění se zapisuje do **nadačního rejstříku**. Pro nadační fond dále platí, že nemusí mít nezczitelné nadační jmění, tedy může veškeré jmění spotřebovat pro naplňování svého účelu.

S vkladovou povinností zřizovatelů nadace zákon sice počítá, její výši však neurčuje a požaduje toliko, aby hodnota majetkového vkladu každého ze zřizovatelů byla uvedena v nadační listině.

Vnitřní organizační struktura

Statutárním orgánem nadace je **správní rada**, povinně nejméně tříčlenná. Jejím členem může být pouze fyzická osoba, plně způsobilá k právním úkonům, bezúhonná. Ta nesmí být k nadaci v pracovněprávním nebo obdobném vztahu, ani jí nesmí poskytnout prostředky k plnění účelu nadace.

Funkční období člena správní rady je tříleté a opětovné zvolení je možné. Za výkon funkce přísluší odměna, pokud tak určí správní rada. Kontrolním orgánem nadace je dozorčí rada. Povinně musí být zřízena v případě, že nadační jmění přesáhne 5 milionů korun. Není-li dozorčí rada zřízena, vykonává její působnost revizor. Na členství v dozorčí radě se vztahují obdobné požadavky kladené na členství ve správní radě.

Cíl, pro který se nadace zřizují

Nadace se zřizuje pro dosahování **obecně prospěšných cílů**, za které zákon považuje zejména rozvoj duchovních hodnot, vědy, vzdělání, tělovýchovy a sportu, ochraně lidských práv a jiných humanitárních hodnot, přírodního prostředí, kulturních památek a tradic. V rámci takto obecně vymezené hranice si nadace může zvolit svůj účel souladný s obecně prospěšným cílem, který se zapisuje do nadačního rejstříku. Nadace **získávají prostředky** pro plnění volnočasových aktivit dětí a mládeže, na **výchově se ale aktivně nepodílejí**. Organizuje pouze některé jednorázové aktivity.

Pravidla pro nakládání s majetkem nadace

S majetkem nadace **nelze volně nakládat**. Zákon limituje použití majetku jednak účelem nadace a podmínkami, které musí být předem stanoveny ve zřizovacím dokumentu nebo ve statutu a formou nakládání. Výplata účelového nadačního příspěvku může být poskytnuta třetím osobám, ale stejně jako úhrada nákladů související se správou nadace, je dána zákonem dle přísně stanovených omezujících pravidel. Tato pravidla si nadace z nabídnutých možností zvolí a nelze je nejméně po dobu pěti let měnit.

Nadace mají ze zákona v zásadě **zakázáno** vlastním jménem **podnikat**, výjimkou je pouze pronájem nemovitostí, pořádání loterií, tombol, veřejných sbírek, kulturních, společenských, sportovních a vzdělávacích akcí. Majetek nadace nesmí být používán jako zástava nebo jiný zajišťovací instrument.

Požadované veřejné informační výstupy nadace

Nadace musí ověřit roční účetní závěrku auditorem a musí vydat výroční zprávu, jejímž obsahem je přehled o veškeré činnosti nadace a jejím zhodnocení včetně přehledu osob, jimž byl poskytnut nadační příspěvek přesahující 10 tisíc korun. Pokud by se jednalo o příspěvky zdravotního nebo humanitárního účelu a příjemce požadoval zachování anonymity, v přehledu osob se neuvádí. Anonymita musí být zachována rovněž na základě žádosti dárce.

Výroční zpráva se povinně ukládá u rejstříkového soudu a je tedy veřejně přístupná i tehdy, když nadace jiný způsob její prezentace nezvolí.

5. Možnosti neziskových organizací při zajišťování volnočasových aktivit

Neziskové organizace, zabývající se výchovou dětí a mládeže ve volném čase vznikají z **intenzivního zájmu** jednotlivce nebo skupiny lidí o tuto činnost. Práce těchto zařízení není řízena žádnou vyšší institucí, jako je tomu v organizacích řízených státem. Náplň činnosti je čistě na aktivitě a nápadu organizátorů. Jde o **dobrovolnou činnost**, kterou volnočasoví pracovníci vykonávají ve svém volném čase a s velkým **nadšením**, které u zaměstnanců výchovných zařízení často chybí. Neziskové organizace mají obvykle **širší záběr aktivit**, věnují se dětem **kontinuálně**, poskytují možnost náplně volného času v delším časovém záběru a nejsou obvykle cílené na určitý věk. Často nezisková organizace, která vznikla s cílem zajišťovat volnočasové aktivity pro určitou věkovou skupinu, rozšíří svou působnost a nabídne aktivity všem věkovým skupinám. Zajišťují volnočasové aktivity pro děti a mládež

všech věkových skupin a tím umožňují sourozencům různého věku trávit volný čas společně. To má také velký význam pro upevnění rodinných vztahů. Společné aktivity dětí a mládeže různého věku, různé sociální úrovně, různých etnik a také dětí handicapovaných pomáhají vytvářet správné sociální citění a žebříček hodnot. **Vztahy** mezi vychovateli a dětmi jsou pevnější a dlouhodobější nežli je tomu v jiných organizacích. Často děti, které se účastnily aktivně volnočasových činností v neziskové organizaci, pokračují v této organizaci jako vychovatelé a následně jako rodiče přivádějí také své děti. Tak se vytváří skupina s pevnými a dlouhodobými vztahy, která pomáhá s výchovou ve volném čase vlastními příklady. Výchova probíhá formou interakce mezi věkovými skupinami a jde přes generace.

5.1 Výchovné možnosti neziskových organizací

Neziskové organizace si výchovné aktivity vybírají a **organizují samy** na základě poptávky ve svém okolí. Snaží se vybírat takové aktivity, kterých by se mohlo účastnit co nejvíce dětí z různých sociálních skupin. Jejich cílem je děti **zaujmout pestrou a zajímavou** činností a následně na ně působí pečlivě připraveným výchovným programem. Často vychovatel strhne děti k zájmu o aktivity vlastním nadšením. Vytváří se skupina s vzájemnými vztahy, která působí sociálně i preventivně. Protože každý jedinec touží patřit do skupiny vrstevníků a skupina formuje jeho chování, má nezisková organizace možnost **působit** na své svěřence formou volnočasových aktivit. **Preventivní možnosti** jsou především v tom, že organizace nabízí dětem pevné místo ve skupině, nabízí jim smysluplnou a zajímavou náplň volného času. Dítě, patřící do takovéto skupiny s pevnými a dlouhodobými vztahy nebude mít sklon přidat se ke skupinám se závadovým chováním. Možnosti neziskových organizací jsou dané také prostory, které tyto organizace využívají.

5.2 Ekonomické možnosti

Výchovné možnosti souvisí úzce s možnostmi ekonomickými. Neziskové organizace potřebují k zajištění volnočasových aktivit **prostory** a určité **vybavení** tak, aby mohly nabídnout co nejširší aktivity a především takové, které děti budou bavit. Musí hledat cesty, jak získat nutné finanční prostředky ať už prostřednictvím grantů nebo využitím darů od sponzorů. Ideální je, pokud mají vlastní sportoviště a prostory, které mohou využívat a také pronajímat. Je třeba, aby finanční nároky na děti a mládež byly minimální, aby se aktivit mohli účastnit i sociálně slabší jedinci, pro které je právě účast na aktivitách nutnou prevencí.

Možností, jak zajistit volnočasové aktivity v co nejširší míře a s nízkými finančními nároky, je hledat a připravovat aktivity **finančně nenáročné**, o to však přitažlivější. Jedná se o hry v přírodě, aktivity spojené s poznáváním okolí obce a jejích pamětihodností, které jsou zajímavé a užitečné, protože děti často své okolí neznají. Neziskové organizace mohou hledat možnosti využívat prostory, na které nevynakládají finanční prostředky. Často zdarma poskytnou místa k volnočasovým aktivitám dětí církve v prostorách svých klášterů.

Možnosti neziskových organizací v zajišťování volnočasových aktivit pro výchovu dětí a mládeže jsou široké, závisí jen na aktivitě, nadšení a nápadech členů těchto organizací

Praktická část

V praktické části ukazuji na příkladu **dvou neziskových organizací**, ve kterých pracuji, možnosti programové, ekonomické, materiální a personální. **Dotazníkovým průzkumem** zjišťuji od klientů jejich zájem o aktivity poskytované těmito organizacemi a to, zda jsou tyto možnosti **dostačující**.

Obě organizace mají podobné aktivity pro děti a mládež a v obou organizacích na těchto aktivitách spolupracuji. Mé poznatky a závěry ve smyslu této bakalářské práce vycházejí z mých **vlastních zkušeností, pozorování a z dotazníkového průzkumu**.

1. Hypotéza

Domnívám se, že děti ze Salesiánského centra nemají ke svým vychovatelům **žádný vztah** a považují je pouze za zprostředkovatele atraktivních zájmových aktivit.

Předpokládám, že děti a mladí lidé, klienti Campamenta99 budou kladně hodnotit především **jednorázové aktivity**.

Domnívám se, že **zájem rodičů** o volnočasové aktivity dětí ze Salesiánského centra je **nedostatečný** a o aktivity svých dětí se nezajímají.

2. Příklady neziskových organizací

Salesiánské středisko mládeže o.p.s. v Praze a Občanské sdružení Campamento'99 poskytují dětem a mládeži smysluplné trávení volného času na bázi křesťanské výchovy a jejích hodnot. Zatímco Salesiáni Dona Bosca jsou Kongregací Římsko-katolické církve, Campamento99 pouze spolupracuje s různými řády této církve. Cílovou skupinou těchto organizací jsou děti a mládež ve věku od 6 do 20 let. Obě tyto organizace nabízejí dětem a mládeži jak **denní aktivity**, tak i aktivity na **vícedenní**.

Prostředky na volnočasové aktivity čerpají z grantových řízení, příspěvků a darů od fyzických i právnických osob.

2.1 Salesiánské středisko mládeže o. p. s

je zřízeno Salesiánskou provincií Praha. Má **samostatnou právní subjektivitu** a vlastní hospodaření. Salesiáni Dona Bosca patří mezi řeholní společenství Římsko-katolické církve. Jejich **hlavním posláním** je *sociální, pedagogická, vychovatelská a duchovní pomoc* mladým lidem.

Středisko nabízí prostředí pro setkávání dětí a mladých lidí, kteří nejsou zapojeni do pravidelných zájmových činností a tudíž vzrůstá jejich ohrožení sociálně patologickými jevy. Je pro ně centrem kde se mohou setkávat, navazovat kontakty, navzájem komunikovat a zapojovat se do spontánních aktivit.

Středisko vytváří toto *pozitivní výchovné prostředí* ve třech projektech:

Oratoř – otevřené aktivity pro děti a mládež

Vrtule – nízkoprahový klub pro děti a mládež

Horolezecká stěna s posilovnou

Ke středisku také patří **Salesiánské divadlo**, které nabízí své prostory převážně neziskovým organizacím pracujícím s dětmi a mládeží.³⁹

Historie Salesiánského střediska v Praze

Na Salesiánskou přítomnost v Praze Kobylisích před rokem 1950 bylo možno oficiálně navázat v roce 1990, kdy v lednu téhož roku Ministerstvo kultury potvrdilo **obnovení řeholních řádů**. Začátky střediska byli velmi skromné, protože v budově sídlila internátní škola pro děti s vadami řeči. Pro znovu rodící se dílo bylo k dispozici školní hřiště v neděli od 14 do 17 hodin a malé prostory v suterénu Salesiánského divadla.

Na přelomu roku 1994/1995 se škola odstěhovala z kobyliškého domu do nových prostor v Bohnicích, což znamenalo převzetí celé budovy a začalo se s její postupnou rekonstrukcí. V roce 1995 bylo tedy zřízeno **Salesiánské středisko mládeže** Salesiánskou provincií v Praze. Byla provedena základní rekonstrukce prostor pro provoz Oratoře a kroužků. V létě roku 1996 se začíná pokládat umělý povrch hřiště a začíná se budovat zázemí pro horolezeckou stěnu a posilovnu. V tu dobu dochází k nárůstu činnosti volnočasové oratoře a kroužků.

Od roku 1997 se do všech střediskových projektů začínají zapojovat **dobrovolníci**, zejména z Vyšší odborné školy Jabok. Rozvíjí se vedlejší hospodářská činnost, a to pronájem

³⁹ Výroční zpráva Salesiánského střediska

hřiště a divadla. V dalších letech bylo zřízeno Skate hřiště, a významným milníkem střediska bylo v roce 2001 otevření nízko-prahového klubu Vrtule, který nabízí sociální služby pro děti a mládež, a který byl později v roce 2004 přijat do České asociace streetwork.

Poslání a cíle Salesiánského střediska mládeže

Salesiánské středisko mládeže vykonává **sociálně výchovné činnosti** pro děti a mladé lidi v jejich volném čase. Své poslání naplňuje provozováním obecně prospěšných služeb, a to zejména realizací činností v následujících projektech.

Tyto projekty probíhají v těsné blízkosti, takže částečně dochází k vzájemné návaznosti a jsou tak pojímány i ze strany některých uživatelů služeb.

Cílem střediska je poskytovat volnočasové aktivity a specifické typy sociálních služeb především **nízkoprahového** charakteru. Snaží se zvyšovat kvalitu těchto služeb zaváděním standardů kvality a rozvojem lidských zdrojů v zařízení. Chce zvyšovat povědomí o salesiánském stylu práce a preventivním systému zakladatele salesiánské kongregace Jana Bosca.

Projekty Salesiánského střediska

Mezi projekty Salesiánského centra patří **Oratoř**, klub **Vrtule** a **Horolezecká stěna**

1. Oratoř – otevřené aktivity pro děti a mládež

Oratoř je dlouhodobý projekt, který funguje v Salesiánském středisku od roku 1995. Cílovou skupinou pro tento projekt jsou všechny děti a dospívající ve věku od **6 – 20 let**. Nejčastěji však nabídku aktivit využívá skupina dětí ve věku 10 – 15 let. V rámci tohoto projektu mají děti a mládí lidé možnost využívat **vnitřní hernu**, v které naleznou stolní fotbálky, stůl na stolní tenis, klubovnu pro děvčata nebo místo na sezení a povídání si. Dále zde mohou využít **půjčovnu** sportovní potřeb, **venkovní areál**, kde se nachází velké víceúčelové hřiště, hokejbalové hřiště a skate park.

Hlavním cílem tohoto projektu je nabídnout dětem a mladým lidem smysluplné **využití** jejich **volného času**, v prostředí, které je pro ně bezpečné. Snahou a možností Oratoře je zapojovat jednotlivé klienty do skupinových aktivit a tím jim pomoci vybudovat **hodnotné vztahy a vytvářet vzájemnou spolupráci**.

Přehled činnosti Oratoře - běžný denní provoz a jednorázové aktivity.

a) Běžný provoz

Běžný provoz je realizován 5 dnů v týdnu ve dnech pondělí a pátek od 14 – 18 hodin včetně letních prázdnin. V této době mohou návštěvníci využívat nabídku prostor a volnočasových aktivit. Základní činností běžného provozu je přítomnost dvou i více sociálně pedagogických pracovníků a několika dobrovolníků. Ti zajišťují nejen **provoz aktivit**, ale především se snaží **motivovat** děti a mladé lidi k aktivnímu způsobu trávení jejich volného času. Pracovníci mají možnost realizovat skupinové aktivity, jsou připraveni pomoci při řešení těžkých životních situací, kterými může být šikana, záškoláctví a další problémy. Dále pomáhají **navazovat vztahy** mezi návštěvníky navzájem. Nabídku běžného provozu využívá přibližně 350 dětí a mladých lidí za rok.

b) Jednorázové aktivity

Jednorázové aktivity jsou realizovány o **víkendech a o prázdninách**, tedy v době kdy jsou děti a mládež nejvíce ohroženy sociálně patologickými jevy. Jednorázové aktivity jsou možností navázat hlubší vztahy mezi návštěvníky navzájem a výchovnými pracovníky. Činnost těchto aktivit je zaměřena na vytváření **pozitivních životních hodnot** dětí a mladých lidí. Realizace jednorázových aktivit je základem pro komplexnější práci v běžném provozu. Jednorázových aktivit se mohou účastnit ti, kteří navštěvují Oratoř a mají platnou průkazku na školní rok. Po domluvě s vedoucími je možnost zpřístupnit akce i kamarádům a sourozencům. Jsou upřednostňovány převážně děti a mladí lidé ze sociálně slabého prostředí, neboť **cenová dostupnost** aktivit je značná.

Přehled jednorázových akcí v tomto školním roce

Podzimní kobylický turnaj

Celostátní přebor v malé kopané – Ostrava

Podzimní prázdniny pro děti a mládež ve Slivici u Příbrami

- Zážitková akce pro děti a mládež mimo Prahu, kde byly připravené jak hry v přírodě, tak i nové věci, které se děti mohly naučit.

Hra po Praze

- Dvoudenní strategická hra pro děti, při které poznají Prahu a mají možnost se dozvědět něco z historie našeho Hlavního města. Hra je vždy koncipována nějakou historickou událostí. Cílem této hry je, aby děti **poznaly okolí svého bydliště**, protože je podrobně neznají. Na této akci spolupracovalo Salesiánské středisko s občanským sdružením Campamento 99.

Přípravný víkend chaloupky pro mladší děti

- Tento rok se bude konat takzvaná *letní chaloupka* pro mladší děti od 6 – 11 let. Protože se v organizaci utvořila silná skupina starších chlapců a rádi bychom s nimi dále pracovali, rozhodli jsme se dát jim možnost aktivně se podílet na programu tábora. Protože jsme v nich chtěli rozvíjet zodpovědnost a samostatnost, nabídli jsme jim, aby se jako asistenti **podíleli na vytváření** a plnění programu tohoto tábora. Nakonec s námi do této zodpovědné věci šli čtyři z nich.

Oslava Dona Bosca

- Don Bosko byl zakladatelem Salesiánského kongregace a tak vždy na jeho narození koncem ledna připravujeme v Oratoři jednoduchou hru. Děti se v ní dozvědí o práci Dona Bosca při výchově dětí a mohou získat i zajímavé ceny.

Jarní prázdniny na horách

- Každý rok dáváme možnost dětem, aby s námi jely o jarních prázdninách **lyžovat**. Poslední léta jezdíme na Salesiánskou chalupu na Kvildu, kde máme ideální možnosti jak cenové, tak i krásnou čistou přírodu. Akce je koncipována většinou ve sportovním duchu. Základům lyžování se zde naučí děti, které by se jinak z finančních důvodů k této aktivitě vůbec nedostaly.

Víkendová akce Boj o přežití

- Dvoudenní akce v přírodě pod stany. Cílem této akce bylo naučit účastníky hospodařit s určitým množstvím financí na jídlo a dopravu a **samostatně** se o sebe postarat v přírodě. Děti měly možnost si vyzkoušet stavění stanů, vaření v přírodě a mnoho dalších potřebných dovedností.

Kobyliský fotbalový turnaj

- Tradiční turnaj pro děti do 15 let. Klienti mají možnost sestavit s kamarády svůj vlastní fotbalový tým a strávit tak příjemné sobotní dopoledne sportovní aktivitou,

Letní chaloupka pro mladší děti od 6 do 11 let

- Tento rok jsem osamostatnil skupinu mladších dětí a nabídl možnost **samostatného letního týdenního tábora**. Téma tábora je Cesta do pravěku. Každý den je koncipován do různých období pravěké doby. Děti se mají možnost dozvědět o každé době základní informace a pomocí **zážitkových her** se naučí například manuálně vyrábět nástroje pro tu dobu specifické, stavět přístřešky a další zajímavé věci.

Letní chaloupka pro starší děti od 12 do 16 let

- Akce je nastavena pro **skupinu chlapců**, kteří se účastní našich jednorázových akcí již delší dobu. Tábor má téma různých **závislostí**. Účastníci budou mít možnost se seznámit s různými sociálně patologickými jevy. Tímto táborem chceme ukázat mladým lidem zábavnou formou různé **sociálně patologické jevy**, jako jsou závislosti na alkoholu, nepřijatelné partnerské vztahy, extremismus, rasismus a jaké mají možnosti se jim vyvarovat.

2. Klub Vrtule – nízkoprahový klub pro děti a mládež

Klub Vrtule je také nedílnou součástí Salesiánského střediska mládeže. Od roku 2003 byl transformován na klub **nízkoprahový**. Pracovníci klubu se snaží rozvíjet především rovinu **sociálních služeb**. V roce 2004 se stala Vrtule součástí České asociace streetwork, odborové organizace zastřešující nízkoprahová zařízení.

V roce 2007 klub úspěšně absolvoval hodnocení kvality poskytovaných služeb ČASu a ve stejném roce se stal poskytovatelem sociálních služeb, registrovaným Ministerstvem práce a sociálních věcí. V roce 2009 se rozvíjí v rámci klubu Vrtule **terénní sociální služba – streetwork**.

Posláním nízkoprahového klubu Vrtule je **zlepšit kvalitu života** cílové skupiny dětí a mladých lidí z Prahy 8 a 9, kteří se ocitli v těžké životní situaci. Pracovníci klubu chtějí usilovat o **pozitivní změnu** jejich života. Umožnit jim smysluplně a aktivně trávit volný čas a snižovat jejich podíl na nepříznivém klimatu velkoměsta (kriminalita, anonymita, nezáměr o

druhého a další). Poskytují informace, odbornou pomoc, podporu a předcházejí jejich sociálnímu vyloučení.

Cíle poskytování služeb nízkoprahového klubu Vrtule

- dlouhodobou a soustavnou prací s jedincem na pozadí skupiny zlepšit kvalitu života uživatelů služeb
- pomáhat klientům při zvládnání náročných životních situací
- podporovat začlenění klientů do skupiny vrstevníků a do společnosti
- snížit sociální rizika vyplývající z konfliktních společenských situací, životního způsobu a rizikového chování
- zvyšování sociálních dovedností
- nabídka alternativy volného času

Cílová skupina

Cílovou skupinou jsou mladí lidé ve věku od **13 do 20 let**, žijící především v nejbližším okolí, jsou ze **sociálně slabších** rodin nebo ti, kteří zažívají nepříznivě životní situace. Dále ti, kteří se nechtějí nebo nemohou účastnit běžných forem trávení volného času a ani jiné institucionalizované formy pomoci a péče. Tito klienti dávají přednost pasivnímu trávení volného času a mají vyhraněný životní styl, který může vést ke konfliktu se společností či zákonem.

Přehled činnosti Vrtule

Hlavní činností Vrtule je poskytovat kontaktní **sociální práci** a to od pondělí do čtvrtka od 15 – 20 hodin. Dále se rozvíjí projekt přidruženého streetworku.

Klub poskytuje tyto služby:

- *kontaktní práce*
- *situační intervence* – řešení problémových situací v klubu nebo při klubových akcích

- *poradenství*, informační servis
- *skupinové aktivity* a práce se skupinou

Významnou součástí činnosti klubu, který je důležitým podpůrným, motivačním a aktivizačním prostředkem pro poskytování sociálních služeb, je **nabídka volnočasových aktivit**.

Jednorázové aktivity

V klubu se koná každý rok zábavné odpoledne na začátek školního roku s názvem Wrták, den otevřených dveří, turnaj tří nízkoprahových klubů (Ymca, PrevCentrum), turnaje ve stolním fotbálku a koncerty skupin.

3. Horolezecká stěna s posilovnou

Projekt Horolezecká stěna s posilovnou poskytuje prostor a možnosti seberealizace mladým lidem ve věku od 10 do 26 let. Horolezecká stěna nabízí trávení volného času, který je zaměřen převážně na **bouldering** a zušlechťování těla v posilovně. Vedle volnočasové nabídky projekt vytváří podmínky pro kontakt uživatele služby se sociálními pracovníky nízkoprahového klubu Vrtule, kde je navázána **úzká spolupráce**. Jde především o poskytování navazujících sociálních služeb na základě zjištěných potřeb. Projekt je nedílnou součástí prevence sociálně patologických jevů.

Cílem projektu horolezecká stěna je **zaujmout** pozornost atraktivní aktivitou a následně **navázat** sociální práci.

V rámci tohoto projektu probíhají tři základní druhy činností – **pravidelný provoz, Horokroužky a jednorázové aktivity**.

Pravidelný provoz

Uskutečňuje se 5 dnů v týdnu od pondělí do pátku. Děti a mladí lidé mají možnost smysluplně trávit volný čas v nezávadném prostředí pod dohledem sociálně-pedagogických asistentů, kteří nezajišťují pouze provoz a bezpečnost aktivit, ale zprostředkovávají kontakty mezi klienty navzájem a spolupodílí se na řešení problémů, které klienti mají.

Horokroužky

Kroužky pro děti a mládež zabývající se problematikou lezení na umělých horolezeckých stěnách. V současné době probíhají kroužky pro skupinu dětí ve věku od 8 do 15 let.

Jednorázové aktivity

Děti, navštěvující horokroužky, jezdí pod odborným vedením pracovníků na různé akce, jako je „balvanování“ a letní tábory s tematikou horolezectví.

2. 2 Občanské sdružení Campamento ´99, o.s.

Občanské sdružení Campamento ´99, o.s. vzniklo 4. května 1999 a k tomuto datu je také zaregistrováno na Ministerstvu vnitra ČR. Činnost sdružení zaměřena na práci s dětmi a mládeží. Cílem tohoto sdružení je přispívat smysluplnému trávení volného času a jeho rozvoji. Tyto záměry jsou naplňovány především organizováním sportovních, vzdělávacích a dalších volnočasových aktivit pro děti a mládež především z Prahy, ale i z jiných krajů republiky. Aktivity sdružení vycházejí z **křesťanské tradice**, jejíž hodnoty se sdružení snaží předávat dál. Činnost sdružení probíhá ve spolupráci s farností u kostela sv. Václava na Smíchově.

Jedním z hlavních pilířů činností Campamenta 99 je **integrace dětí z dětských domovů** do prostředí dětí z rodin. Dalšími pilíři jsou **pravidelné schůzky** pro děti a mládež z Prahy a okolí a posledním pilířem jsou **jednorázové akce**, které pořádáme víkendovou formou většinou mimo Prahu. Stěžejní akce, ke které celoroční činnost směřuje, jsou **letní tábory**.

Letní dětské tábory

Členové Campamenta99 mají zkušenosti s pořádáním dětských letních táborů již od roku 1989, kdy spolupracovali s projektem Veselá škola, a tam také získávali první pedagogické zkušenosti.

Dětské letní tábory jsou určeny pro děti a mládež od **6 do 18 let**. Počet dětí na těchto táborech se pohybuje od 30 až do 100 dětí podle kapacity pronajatého objektu. Tábora se také mohou zúčastnit děti se specifickým či mentálním postižením a jsou plně zapojeni do činnosti oddílu, po celou dobu tábora je jim však věnována **zvýšená pozornost a individuální péče**.

Táborů se také každý rok účastní děti ze **sociálně slabšího prostředí** a děti z dětských domovů.

Každodenní táborový program je tematicky propojen **celo-táborovou hrou**, na jejíž kvalitu a celistvost klademe velký důraz. Úroveň zpravování hry přináší dětem sílu zážitku, který si s tábora odnesou. Do hry se kromě zábavy snažíme vkládat také **výchovné prvky**, které jsou pro děti ve formě hry snadno přijatelné a pochopitelné. V rámci táborové hry mají děti možnost se učit a poznávat hodnoty potřebné pro život a vycházející s křesťanské výchovy.

Na táborové hře mají možnost se aktivně podílet mladí lidé **nad 15 let**, což jim dopomáhá k jejich jak fyzickému, tak i intelektuálnímu rozvoji. Tuto věkovou skupinu také zapojujeme do **přípravných prací** na táborové hře již během školního roku a daří se nám získat pro účast na táboře mladé lidi, kteří by se již těchto aktivit neúčastnili.

Volnočasové aktivity v průběhu roku s dětmi z Prahy

V průběhu roku se věnujeme souvislé práci se skupinami dětí a mládeže, které s námi jezdí na dětské letní tábory, a snažíme se s nimi udržovat **kontakt**.

Každý týden se s dětmi a mladými lidmi scházíme na pravidelných schůzkách a dále pak jednou za měsíc pro ně pořádáme jednorázové aktivity **jednodenní nebo vícedenní** s nejrůznější tematickou náplní. V letních měsících jezdíme“ pod širák“, hrajeme hry v přírodě, v zimě jezdíme na hory lyžovat.

Během celoročních aktivit mají děti možnost si osvojit nejrůznější intelektuální, umělecké a sportovní dovednosti a učí se týmové práci. Každá odpolední či vícedenní akce je koncipována tak, abychom dětem poskytovali zábavnou formou nové znalosti, zkušenosti v oblasti sociálního vzdělávání a předávat jim hodnoty, které jim mohou pomoci najít správné místo ve společnosti.

Schůzky pro děti a mládež

Cílem celoroční práce Campamenta99 je být **ve stálém kontaktu** s dětmi a mladými lidmi a budovat s nimi **pevný vztah**, díky kterému se snažíme na ně **pozitivně působit** a který se potom pozitivně projevuje mimo jiné v hladkém přechodu dítě/mládežník do pozice praktikant/vedoucí v našem sdružení.

Jednorázové aktivity

- *podzimní prázdniny*
- *hra po Praze ve spolupráci se Salesiánským střediskem mládeže*
- *pololetní prázdniny na lyžích*
- *víkend pro starší a mladší děti.*

Na tomto víkendu měli starší děti možnost se samostatně zapojit do programu víkendu a velmi dobře nám pomohli připravit a naplnit program pro děti ve věku od 6 do 10 let

- *integrace dětí z Dětských domovů do prostředí dětí z rodin*

Tomuto projektu se sdružení věnuje od roku 1999. V oblasti této integrace spolupracujeme s jihočeským **Dětským domovem Žichovec**. Skupina asi 15 dětí s námi jezdí na letní dětské tábory. V tomto projektu mají děti z Dětského domova možnost se sblížit s dětmi s rodinného prostředí a snažíme se zprostředkovávat oběma skupinám jiný pohled na úplně jiný svět, než na který jsou během svého každodenního života zvyklé.

Během školního roku se snažíme děti v Dětském domově navštěvovat a pořádat pro ně různé hudební, taneční a výtvarné akce. Další workshopy pořádáme buď v Praze, kde ve spolupráci se Salesiánským centrem/ máme půjčené veškeré prostory/, nebo u nich v Dětském domově. Novým projektem, který jsme nyní nastartovali pro tento Dětský domov, je **příprava na život**, který je po opuštění Dětského domova čeká. Na tomto projektu s námi začala intenzivně spolupracovat Obecně prospěšná společnost **Rozmarýna**.

Nadále se také snažíme sledovat osudy mladých lidí, kteří z Dětského domova odcházejí, a snažíme se být jim nápomocni. V rámci projektu“ **Hrr do života**“ se snažíme těmto lidem nastartovat **vstup do života** a pomoci jim neztratit se ve světě, na který nejsou nijak zvlášť připraveni. Děti, vyrůstající v Dětských domovech nejsou většinou připraveny na reálný život ve společnosti a tak jim poskytujeme možnost individuální pomoci v jednání s úřady, pomoc při nalezení práce a ubytování.

Z uvedeného vyplývá, že i když jsou možnosti neziskových organizací v zajišťování volnočasových aktivit omezeny množstvím finančních prostředků, které mají k dispozici,

přesto mohou poskytovat **kvalitní péči v oblasti výchovy** ve volném čase. Protože pracovníci vykonávají činnosti dobrovolně, z vlastního hlubokého zájmu a s nadšením, snaží se i pod tímto ekonomickým tlakem nalézat možnosti k pestrým a zajímavým aktivitám. Na základě vlastní praxe se domnívám, že řešením je **spolupráce mezi jednotlivými organizacemi**. Jako příklad uvádím akce pro děti z Dětského domova, pořádané sdružením Campamento 99, kterému Salesiánské centrum poskytlo sportoviště a všechny prostory. Jako protihodnotu Campamento99 přizvalo k akcím i klienty Salesiánského centra.

Možnosti neziskových organizací jsou přímo **úměrné aktivitě jejích pracovníků**. Oproti jiným výchovným organizacím se kromě kvalitní náplně volného času také zaměřují na sociální práci.

2.3 Ekonomická stránka činností organizací

Salesiánské centrum

Běžný denní provoz – děti ze základní školy platí za průkazku 100 Kč, děti ze střední školy platí 150 Kč a vysokoškoláci 250 Kč. Jednorázové akce si část nákladů děti platí samy a ostatní část hradí středisko z grantů, které se snaží dostat od Ministerstva školství, Magistrátu Hlavního města Prahy, Prahy 8 a dalších institucí. Z grantových peněz od donátorů se platí i materiální vybavení pro projekty centra a materiální vybavení na jednorázové akce. Další zdroj financování centra jsou finanční dary od fyzických či právnických osob.

Jednorázové akce stojí klienta do 350 Kč a letní chaloupka 1 600 Kč.

Úvazky zaměstnanců platí napůl Salesiánská provincie a Arcibiskupství. Pracovníci zaměstnaní na dohodu o provedení práce, jsou placeni z grantových peněz.

Campamento 99

Jakožto menší organizace nežli Salesiánské centrum, dostalo pouze nevelký grant od Magistrátu Hlavního města Prahy na letní tábor a jednorázové akce. Proto si většinou děti a vedoucí, kteří se akcí účastní, hradí vše sami. Na tábor dostáváme ještě jeden finanční dar od právnické osoby. Malým zdrojem financí jsou ještě členské příspěvky ve výši 500 Kč na rok, které platí všichni členové sdružení podle stanov.

Jednorázové akce v roce stojí děti a mládež nejvýše 400 Kč a

letní dětský tábor 3 800 Kč.

S financováním obou organizací je to daleko složitější než u Domů dětí a mládeže, které jsou v síti škol a školských zařízení, a proto dostávají státní dotace ze státního rozpočtu, jsou upřednostňovány u grantových řízení města, kraje a ministerstva. Na každé dítě dostává Dům dětí a mládeže určitý finanční příspěvek, zatímco neziskové organizace žijí převážně jen s grantových peněz.

3. Výsledky dotazníkového šetření o zájmu klientů o volnočasové aktivity a o odpovídajících možnostech

Pro své dotazníkové šetření jsem si vybral skupinu **60 dětí** ve věku od **6 do 16 let** a pomocí 14 otázek jsem se pokusil zjistit, jaké jsou jejich zájmy o naše volnočasové aktivity a jestli obě popisované organizace mají odpovídající možnosti při zajišťování volnočasových aktivit.

Dotazníku se zúčastnilo po **30 dětech z každé organizace**. Z nich **43** bylo **chlapců**, zatímco **děvčat** odpovídalo jen **17**. V Salesiánském středisku se dotazníkové akce účastnilo více chlapců, v organizaci Campamento 99 odpovídal stejný počet chlapců i dívek. Nejvíce respondentů bylo ve věku 12 až 16 let, nejméně od 6 do 10 let.

Klientům jsem položil dotazníkovou formou **14 otázek**, u 13 otázek mohli zakroužkovat jednu i více možností a pouze u jedné otázky mohli napsat, které z aktivit jim chybí.

Otázky dotazníku jsou:

1. Jakým způsobem ses dozvěděl o této organizaci?
2. Jak dlouho se účastníš našich aktivit?
3. Jaké aktivity se především účastníš?
4. Jaké aktivity by ses rád účastnil, ale v nabídce naší organizace chybí?
5. Jakých celodenních aktivit a vícedenních aktivit se účastníš?
6. Pokud se neúčastníš celodenních nebo vícedenních aktivit vyplň důvody.
7. Co ti účast na těchto aktivitách přináší?
8. Co pro tebe znamená vedoucí aktivit?

9. Považuješ počet pracovníků za dostatečný?
10. Podporují rodiče tvé aktivity?
11. Zajímají se rodiče o tvé aktivity v organizaci?
12. Jsou pro tebe nabízené volnočasové aktivity cenově přístupné?
13. Domníváš se, že materiální vybavení centra je dostatečné?
14. Myslíš si, že mají aktivity význam pro tvůj budoucí život a jaký?

Otázky a odpovědi jsem formuloval tak, aby bylo možno vybrat některou z možností.

3.1 Vyhodnocení dotazníku

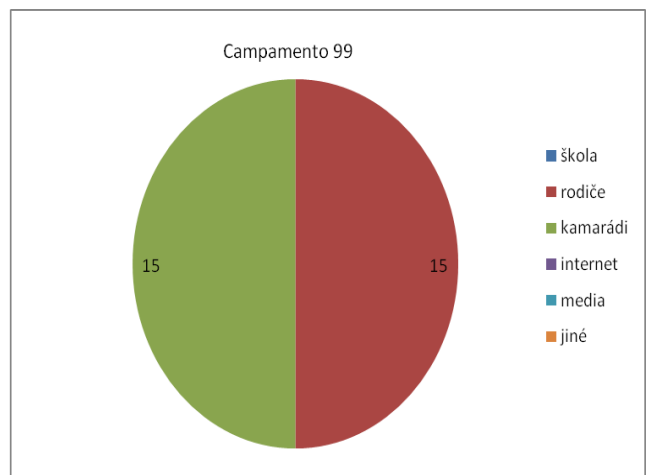
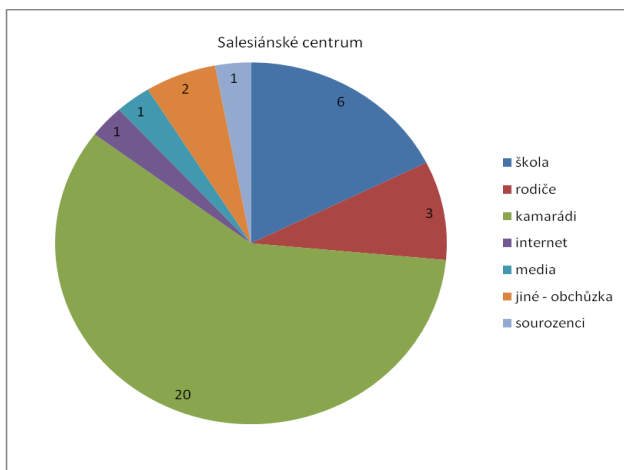
1. Jakým způsobem ses dozvěděl o této organizaci?

V první otázce jsem se snažil zjistit, odkud naši klienti získali informace o naší organizaci a kdo je k nám přivedl. Na výběr měli z šesti možností a to těchto: *ze školy, od rodičů, od kamarádů, z internetu, z jiných médií nebo jinde.*

Chtěl jsem tím zjistit, zda se o nás dozvídají z hovoru mezi s sebou, nebo si informace o nás nacházejí v různých médiích.

U klientů ze **Salesiánského střediska** vyšlo najevo, že nejvíce respondentů se o organizaci dozvědělo **od svých kamarádů**. Takto otázku zodpovědělo **20 dotázaných**. Zatímco **6 dotázaných** uvedlo, že se o středisku dozvědělo **ve škole**, s tím ale nejspíš souvisí to, že jim o možnostech naší organizace řekli spolužáci. **Od rodičů** se dozvěděli o možnostech **3 dotázaní** a pouze **2** se o Salesiánském středisku dozvěděli z jiných médií. Ostatní uvedli, že si nás našli jiným způsobem a to **obchůzkou okolí**.

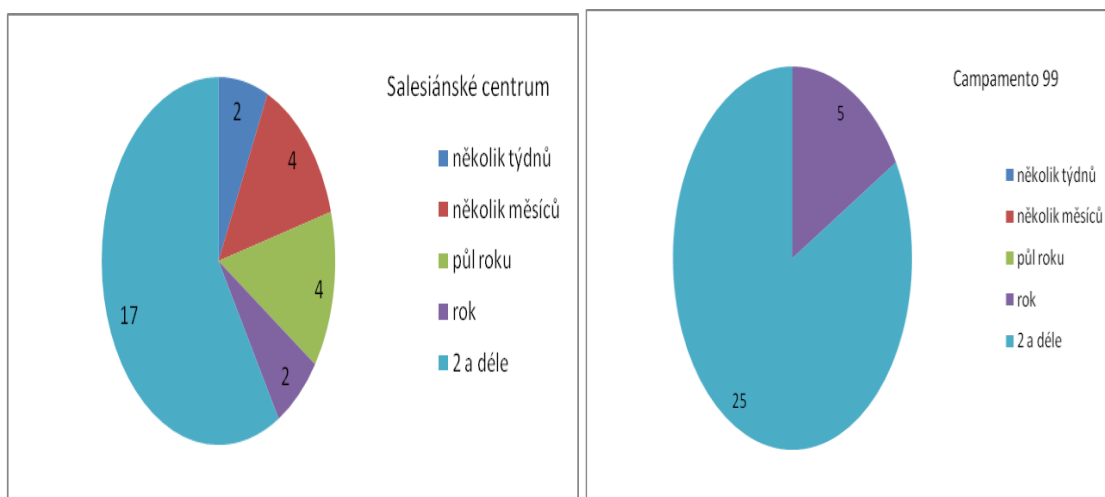
U dotázaných z **Campamento 99** to bylo jen nepatrně jinak. **Od kamarádů** se dozvědělo o možnostech naší organizace **15 respondentů**. **Ostatních 15** respondentů se o Campamentu dozvědělo **od rodičů**, ale to je nejspíš způsobeno tím, že jejich rodiče buď v Campamentu působili nebo se to dozvěděli od jiných rodičů, kteří mají s touto organizací zkušenosti. Obě organizace jsou tak nakonec na tom podobně, dětem a mládeži se nabídka zalíbí a pak si vyměňují informace se svými vrstevníky.

2. Jak dlouho se účastníš našich aktivit?

V této otázce jsem se snažil dozvědět, zda se klienti obou organizací účastní aktivit již delší dobu nebo jestli se o organizaci dozvěděli v poslední době a začínají se teprve účastnit vybraných volnočasových aktivit. Z dotazníků jasně vyznělo, že u obou organizací převažují spíše stálejší klienti, kteří možnosti obou organizací využívají již **2 roky a déle**. Takto na tuto otázku odpovědělo celkem **42 dotázaných** a to **17 klientů Salesiánského střediska** a **25 klientů Campamenta**. Dále **2 Salesiánští klienti** využívají možnosti volnočasových aktivit střediska **1 rok** a dalších **4 klienti** pouze **půl roku**. U Campamenta **zbývajících 5** dotázaných odpovědělo, že se aktivit účastní **1 rok**.

Myslím si, že obě organizace mají **problém se získáváním nových klientů** svých aktivit a možná by bylo dobré více prezentovat obě organizace jak na internetu, ve školách, ale i pomocí nejrůznějších akcí k jejich většímu přílivu. Obě organizace už nějaké z těchto možností využily a to například dnem otevřených dveří Salesiánského centra pro školy a pro veřejnost. Campamento99 se pokusilo prezentovat své aktivity ve farnostech římsko-katolické církve, které nemají akce pro děti a to tím, že připravilo pro děti herní farní odpoledne. Podle mého názoru by se těchto akcí a prezentací obou organizací mělo připravit více a možná by to nové klienty přilákalo.

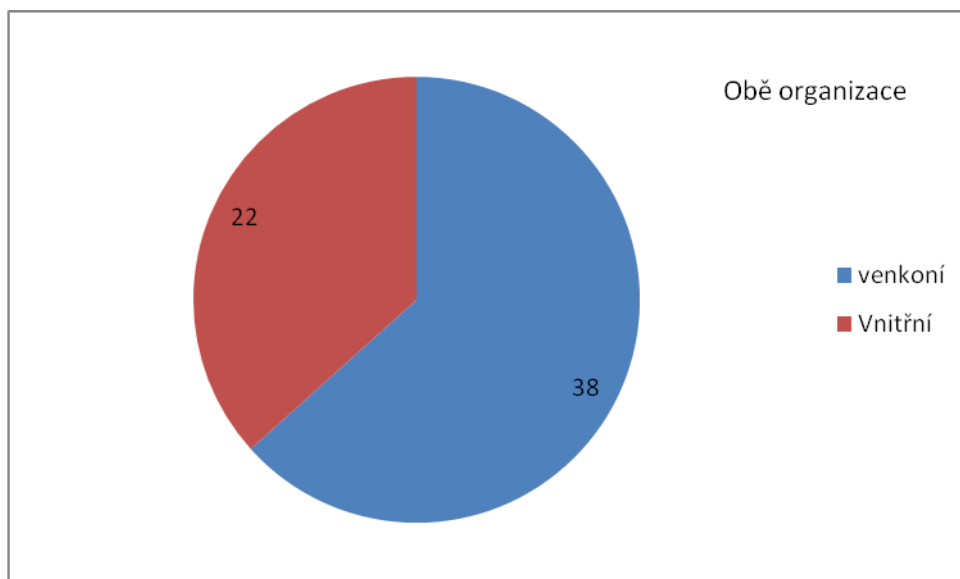
3. Jaké aktivity se především účastníš?

Obě organizace nabízejí **různorodé aktivity** a tam mě zajímalo, o jaké aktivity mají děti a mladí lidé největší zájem. U otázky mohli zaškrtnout, zda se více zajímají o volnočasové aktivity venku nebo uvnitř a dále jaké venkovní a vnitřní aktivity jsou u nich nejpopulárnější.

Z dotazníkového šetření vyšlo najevo, že klienti obou organizací o něco více preferují možnosti **venkovních aktivit**, takto na tuto otázku odpovědělo dohromady **38 klientů** z obou organizací. Pouze **22 oslovených** odpovědělo, že jsou jim bližší **vnitřní aktivity**. U dětí a mladých lidí ze **Salesiánského centra** převládají možnosti *sportovních aktivit* (fotbal, hokejbal, brusle a skate, ping-pong a další) nad aktivitami turistickými, výtvarnými a různými druhy her. Klienti občanského sdružení **Campameto** spíše preferují možnosti *her v přírodě, turistiky, skupinových a deskových her*. Dotazovaní, kteří preferují aktivity vnitřní, mají v oblíbě nejvíce **deskové hry, stolní fotbal a zábavné hry** v místnosti.

Dle mého názoru tento výsledek velmi ovlivnila **skladba aktivit** obou organizací. Salesiánské středisko má převážně možnosti sportovních aktivit a jednorázové aktivity také probíhají ve stejném duchu. Salesiánské centrum má pro tyto sportovní aktivity podmínky, protože má svůj objekt a svá hřiště. Klienti Campameto99 jsou zvyklí více na akce, které se odehrávají v lese, hraje se více deskových her a různé hry venku. Týdenní schůzky probíhají většinou pomocí her, které nejsou příliš sportovní.

Obě organizace jsou na tyto možnosti zvyklé, a proto bych skladbu venkovních a vnitřních aktivit **neměnil**. Toto se ukáže u další otázky, kde měli dotázaní napsat, co ve skladbě aktivit postrádají.

4. Jaké aktivity by ses rád účastnil, ale v nabídce organizace chybí?

Na tuto otázku mohli dotazovaní klienti odpovídat ne zakroužkováním možností, ale měli vypsát, co podle jejich pohledu v nabídce organizací chybí a co by si přáli nově zařadit. Nakonec ze všech 60 dotazovaných se vyjádřilo **38** tak, že jim vlastně v nabídce popisovaných organizací **nic nechybí** a jsou spokojeni s možnostmi aktivit. Pouhých **10** si přálo nějaké nové aktivity. Klienti **Salesiánského centra** by si přáli jak nové materiální vybavení, tak i nové aktivity. Mezi přání dotázaných například patřilo: koupit koloběžku, stolní hokej, počítačové hry, někteří chtějí, aby byl běžný denní provoz Oratoře do 20 hodin, jiní postavit opičí dráhu, více sportovních turnajů nebo skok padákem.

Klienti **Campamenta** by si zase nejvíce přáli: hudební a taneční aktivity, herní deskové odpoledne pro mladší děti a nějaké koncerty.

Z tohoto výzkumu tedy vyplývá, že děti a mladí lidé jsou spokojeni s možnostmi aktivit obou organizací a nijak zvlášť by nechtěli tyto aktivity měnit. Já si osobně si myslím, že nějaké nové volnočasové aktivity by nebyly na škodu a to hlavně proto, abychom v dětech probudili nějaké nové nadšení a aby se něco nového naučily, poznaly a zkusily si jiné činnosti.

5. *Jakých celodenních a vícedenních aktivit se účastníš?*

Protože jednorázové aktivity jsou součástí nabídky obou organizací, zajímalo mne, jaký je o tyto činnosti zájem. Ukázalo se, že počty účastníků těchto akcí jsou v obou organizacích velmi rozdílné. Dotázaní měli u této otázky zaškrtnout akce, kterých se účastnili, nebo možnost *neúčastním se* těchto akcí. V nabídce bylo **6 jednorázových akcí**, které mají obě organizace stejné. Byly to tyto akce: *celodenní hra po Praze* (na této akci obě organizace spolupracovali), *sportovní turnaje*, *výpravy do přírody*, *lyžařské zájezdy*, *výlety*, *letní tábory*.

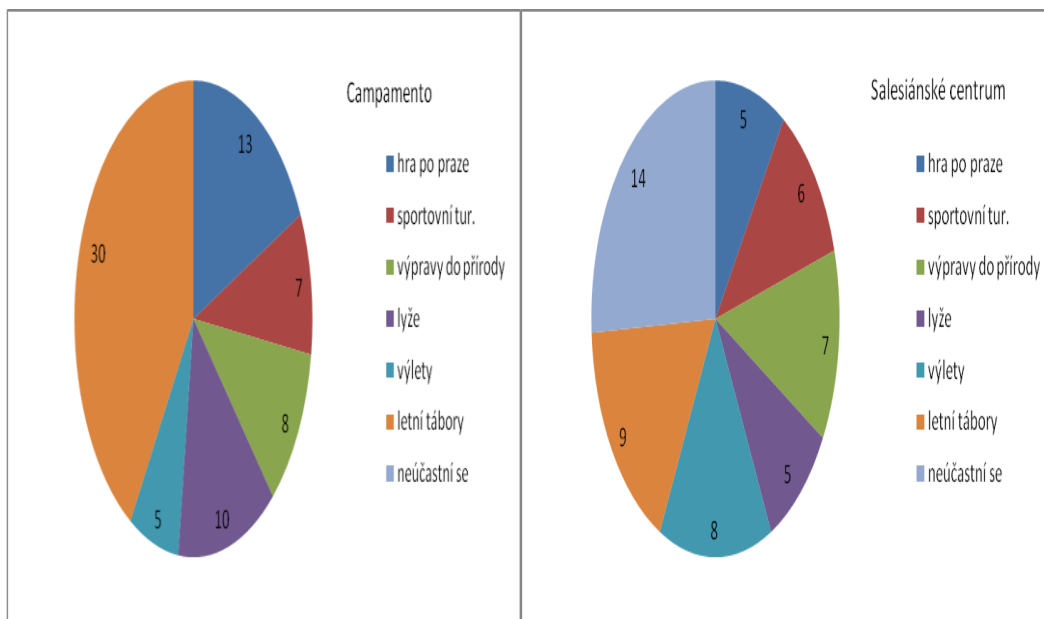
Klienti **Salesiánského centra** na otázku odpovídali takto. **5 z dotázaných** se zúčastnilo **hry po Praze**, **6** se jich účastnilo **sportovních turnajů**, **7** klientů bylo na výpravě do přírody, **5** bylo o jarních prázdninách **na lyžích**, **8** se zúčastnilo **různých výletů**, **9** dotázaných bylo na **letní chaloupce (tábor)** a nakonec **největší počet** dotázaných se vyjádřil tak, že se těchto akcí **neúčastní**. Klientů, kteří se neúčastní akcí, bylo **14**.

Děti a mladí lidé z občanského sdružení **Campametno 99**, odpovídali na tyto otázky trochu jinak. **Hry po Praze** se jich zúčastnilo **13**, **sportovních turnajů** se zúčastnilo **7** dětí, na **pololetních prázdninách** bylo s Campamentem **10** dětí. U **výletů** uvedlo svoji účast **5** dětí a na **letním táboře** bylo všech **30** dotázaných. Kolonku *neúčastním se* žádných akcí nikdo z dotázaných **nevyplnil**.

U této otázky se ukázalo, že klienti **Salesiánského centra** raději využívají možnosti běžného provozu před možnostmi jednorázových akcí. I když je nabídka střediska pestrá, tak se těchto akcí mnoho dětí a mladých lidí neúčastní.

Děti a mladí lidé **z Campamenta** se nejvíce účastní letních táborů, myslím si, že je to pro ně podobné jako pro klienty Salesiánského centra běžný provoz. Na letní tábory jezdí všichni dotázaní a je pro ně vrcholnou akcí s tímto sdružením. Na jednorázové akce jezdí prakticky stejný počet dětí jako u Salesiánského centra.

Malý zájem o víkendové akce je myslím způsoben tím, že děti v dnešní době mají velké množství kroužků, sportů a dalších různorodých aktivit. Z vlastní zkušenosti vím, že je to každý rok těžší a těžší nabídnout dětem a mladým lidem možnosti atraktivního programu a přilákat je na tyto akce.

6. Pokud se neúčastníš celodenních nebo vícedenních aktivit vyplň důvody

Tento bod vyplňovali pouze ti, kteří se jednorázových akcí pořádaných obou organizací neúčastní. Zajímalo mě, zda na naše akce nejezdí proto, že o ně nemají zájem nebo mají například jiné závažné důvody jako rodinné, ekonomické, zdravotní nebo sociální.

U většiny dotázaných se ukázalo, že na akce nejezdí z rodinných důvodů nebo nemají o akce organizací vůbec zájem. O **ekonomických** důvodech se zmínil pouze **1** dotázaný, což mě velmi mile překvapilo. O **rodinných** důvodech se zmínilo **7** dotázaných, bohužel v tomto případě nevím, je-li to tím, že rodiče nemají zájem, aby se děti akcí účastnily, nebo mají s rodinou jiný program. Ze zkušenosti ale vím, že většinou mají rodiny svůj vlastní víkendový program nebo mají sportující děti o víkendech zápasy. Možná by nebylo od věci, aby se v obou organizacích zvýšila spolupráce s rodiči.

7. Co ti účast na těchto aktivitách přináší?

Účast na těchto aktivitách dětem a mládeži dle mého průzkumu přináší nejvíce **zábavu, kamarádství a radost**. Domnívají se, že nejméně jim aktivity přinášejí znalosti, schopnosti a odpočinek. Dle mého názoru tomu tak není, ale děti a mladí lidé si to v současné době neuvědomují. Intenzivněji cítí radost a zábavu a než výchovně -vzdělávací působení

aktivit. Je to tak správně, protože naším cílem je klienty zaujmout a vychovávat a vzdělávat je **zábavnou a nenásilnou formou**.

Z toho vyplývá, že při kolektivních činnostech získávají mnoho **kamarádů a vztahy s vrstevníky** jsou pro ně důležité.

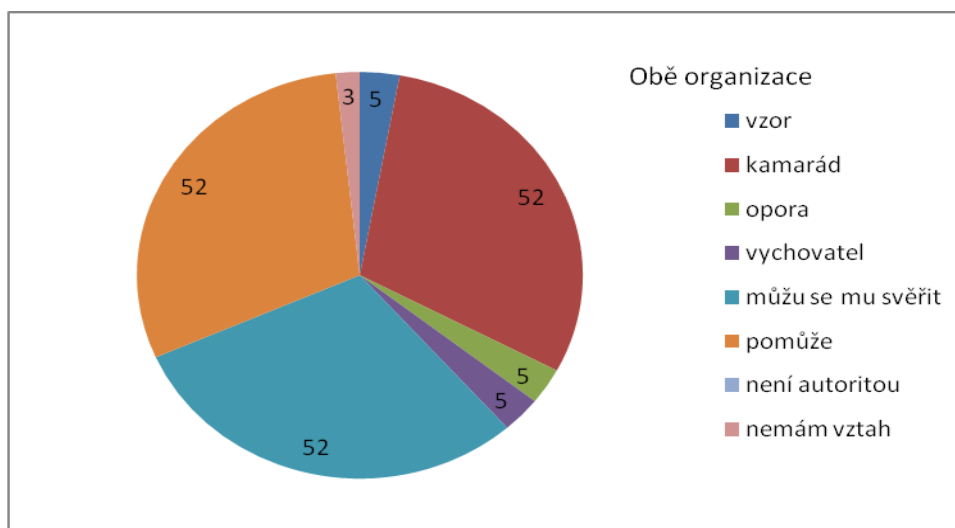
Dále **5** dotázaných uvedlo, že jim aktivity přináší zvýšení fyzické kondice, poznávání nových míst a **1** napsal, že se při aktivitách nudí.

8. Co pro tebe znamená vedoucí aktivit?

Odpovědi na tuto otázku mě příjemně překvapily, protože většina klientů tj. **52** odpověděla, že výchovný pracovník je pro ně **kamarádem** a mohou se mu se vším svěřit. Také se vyjadřují, v tom smyslu, že se na něj mohou kdykoliv obrátit, pokud potřebují s čímkoliv pomoci a mají k němu **důvěru**.

Dále **5** dotázaných uvedlo, že je pro ně vedoucí **vzorem, oporou a vychovatelem**.

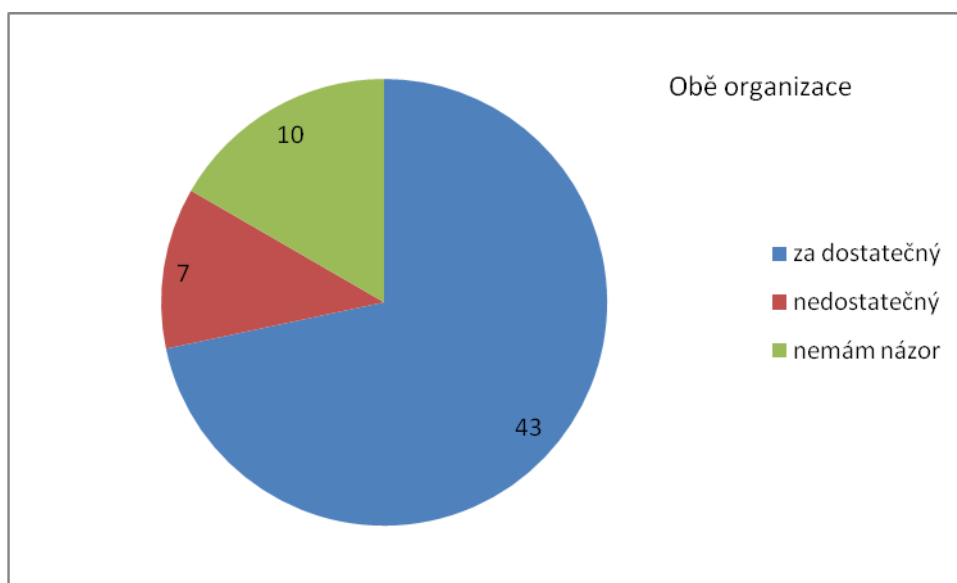
Pouze **3** dotázaní uvedli, že k pracovníkům nemají vztah **žádný**. Z toho jasně vyplývá, že naše činnost je **významná a smysluplná**.

9. *Považuješ počet vedoucích za dostatečný?*

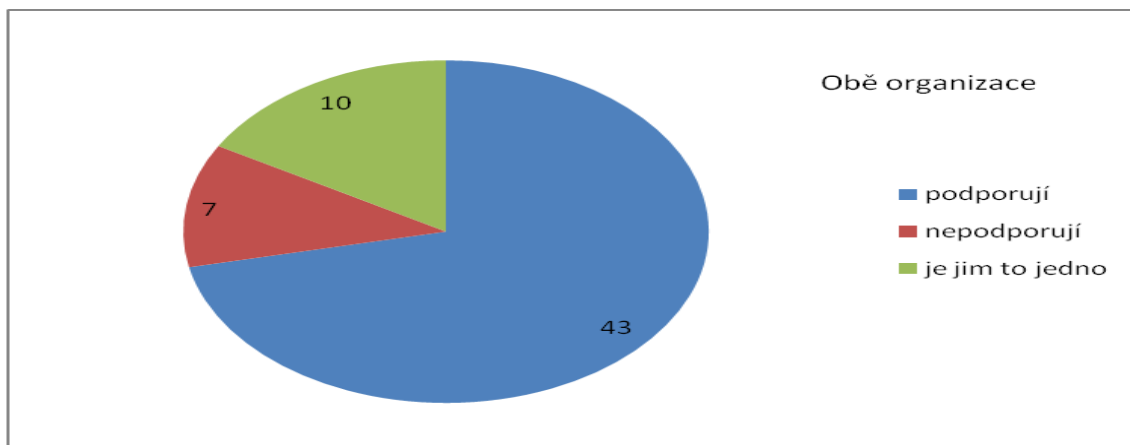
Většina tj. **43** dotázaných odpověděla, že ano, počet považuje za **dostatečný**. Dle mých zkušeností je tomu opravdu tak, jak z hlediska zvládnutí aktivit, tak i z hlediska bezpečnosti dětí. Často se nám na některých akcích stává, že máme pomocníků nadbytek. Z toho je patrné, že o práci s dětmi a mládeží je zájem.

Dalších **10** uvedených **nemá** na tuto problematiku **názor**, pouze **7** by uvítalo **počet vyšší**.

10. *Podporují rodiče tvou účast na aktivitách?*

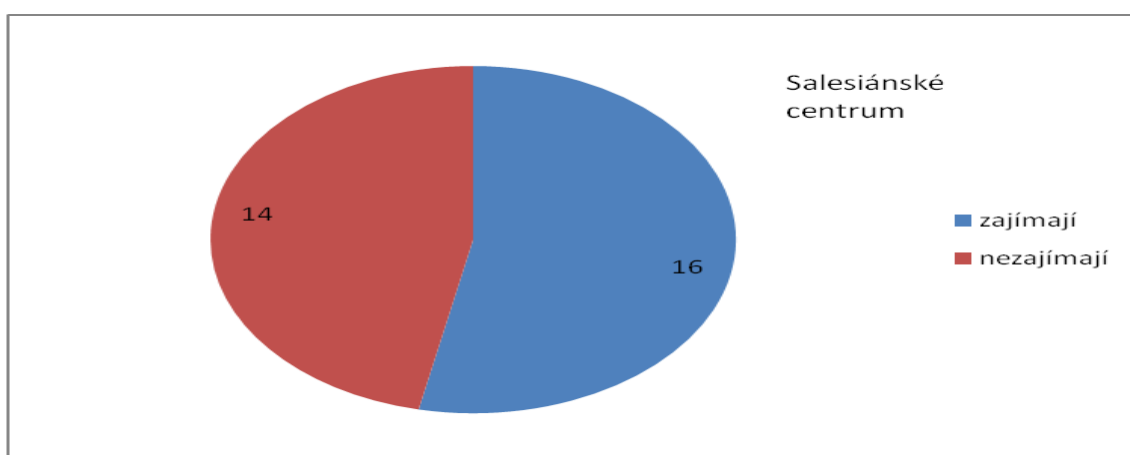
Většina rodičů podporuje činnost svých dětí v těchto aktivitách, odpovědělo tak celkem **43** dotázaných. **10** dětí odpovědělo, že rodičům **je jedno**, čím se děti zabývají ve volném čase. Rodiče **10** dětí, kterým je jedno co děti dělají, jsou od klientů Salesiánského centra. Velmi příjemným překvapením pro mě bylo, že **20** rodičů dětí ze Salesiánského centra jejich aktivity **podporují**. S tím úzce souvisí odpověď na další otázku, zda se rodiče o volnočasové aktivity dětí zajímají.

11. Zajímají se rodiče o tvé aktivity v organizaci?

Překvapující je, že vlastně **46** rodičů z 60 se o volnočasové aktivity svých dětí hlouběji zajímá. Speciálně v Salesiánském centru jsem takový výsledek neočekával. Na základě tohoto výzkumu se domnívám, že bychom měli **navázat užší vazby s rodiči**.

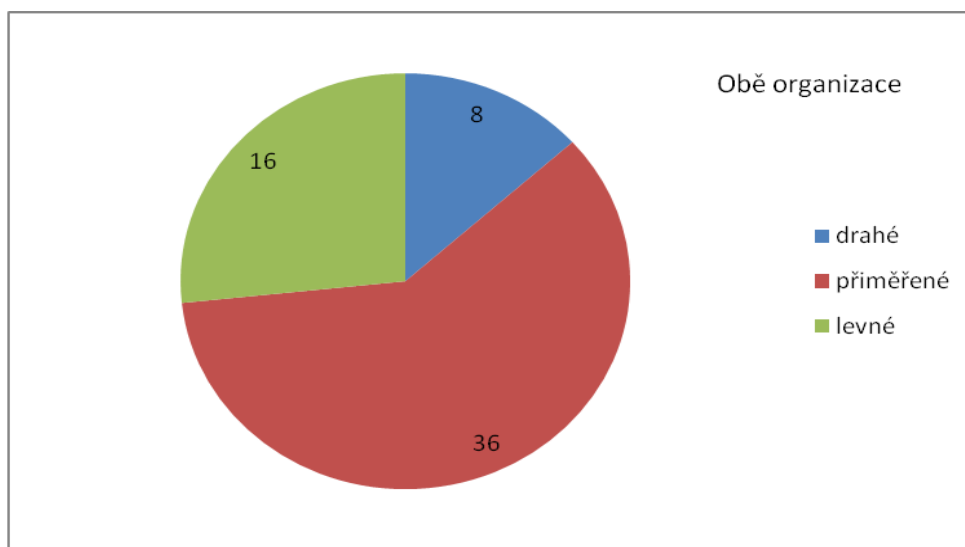
Z celého počtu uvedlo **14** respondentů, že se rodiče o volný čas svých dětí vůbec **nezajímají**. Jsou to rodiče dětí ze Salesiánského centra, zatímco u rodičů dětí s Campamenta je zájem velký. Překvapivě **16** rodičů ze Salesiánského centra mají o aktivity svých dětí zájem. Stálo by za to se zamyslet nad tím, zda by nebylo vhodné je k nějaké akci **přizvat a podnítit v nich zájem** o to, jak jejich děti tráví volný čas. To by mohlo být předmětem naší sociální práce.

12. Jsou pro tebe nabízené volnočasové aktivity cenově přístupné?

Potvrdilo se, že naše aktivity nejsou nijak finančně náročné, **36** dotázaných odpovědělo, že **cena je přiměřená** a jen pro **8** jsou aktivity **příliš drahé**. Zbýlých **16** dotazovaných se domnívá, že jsou **levné**.

Ukázalo se, že v kontrastu k jiným zařízením volného času jsou naše aktivity přístupné širším skupinám dětí i sociálně slabším.

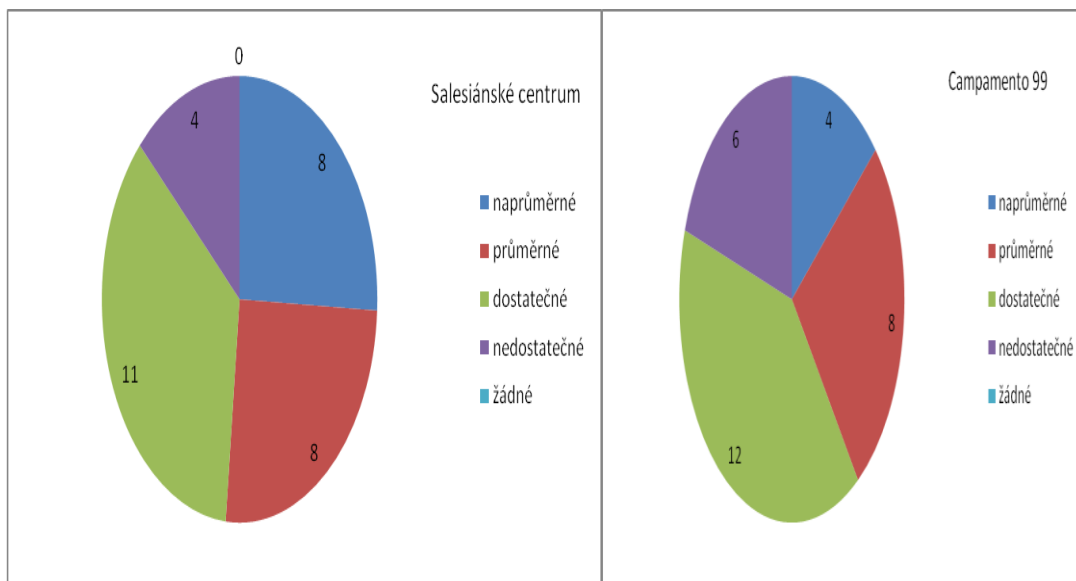

13. Domníváš se, že materiální vybavení centra je dostatečné?

Děti z obou organizací jsou spokojeny s vybavením a považují je za dostatečné. V **Salesiánském centru** je vybavení **8** klienty považováno za **nadprůměrné**, **8** se domnívá, že je **průměrné**, **11** dostatečné a pouze **4** oslovení je považují za **nedostatečné**.

V **Campamentu99** považuje **4** dotazovaných, že je nadprůměrné, **8** průměrné, **12** dostatečné a **6** je považuje za **nevyhovující**.

Objektivně je Salesiánské centrum lépe vybaveno už tím, že má vlastní sportoviště, atraktivní horolezeckou stěnu a značné prostory pro další aktivity. Campamento99 je svým programem orientováno na akce, které nevyžadují mnoho vybavení a odehrávají se spíše ve volné přírodě.

14. *Myslíš si, že mají aktivity význam pro tvůj budoucí život a jaký?*

Nejvíce respondentů se domnívá, že aktivity mají i do budoucna **význam pro trávení jejich volného času**. Někteří považují volnočasové aktivity za významné pro **mezilidské vztahy** a praktický život, další vzdělávání a rodinné vztahy. Pouze **3** jsou přesvědčeni, že to pro jejich budoucnost **nemá význam žádný**.

3.2 Shrnutí výsledků dotazníkového průzkumu

Zjistil jsem, že obě organizace mají problém se **získáváním nových klientů** pro své aktivity. Dle průzkumu oblíbenosti jednotlivých aktivit se ukázalo, že náplň volnočasových činností je dostatečně **pestrá a zajímavá** a ani nedostatek finančních prostředků nebrání vytvoření příjemného a přátelského prostředí, ve kterém děti a mládež mohou trávit svůj volný čas. V dotazníkovém šetření jsem dále získal odpovědi na své hypotézy. **V první hypotéze jsem si myslel, že děti ze Salesiánského centra nemají k pracovníkům žádný vztah.** Tato hypotéza se **nepotvrdila** a z dotazníků jsem zjistil, že děti mají k pracovníkům velmi **dobrý vztah**. Chápou je jako kamarády a hlavně uvedly, že se jim mohou vždy se vším svěřit a pracovníci centra jim kdykoliv pomohou. Pro sociálně pedagogické pracovníky to je velmi příjemné zjištění.

V druhé hypotéze jsem předpokládal, že děti z Občanského sdružení Campamento99 budou hodnotit kladně převážně jednorázové aktivity. V tomto případě

se má hypotéza **potvrdila**. Děti, které se šetření zúčastnily, uvedly, že mají o tyto aktivity mimo Prahu **velký zájem**.

U **třetí hypotézy jsem se domníval, že rodiče dětí ze Salesiánského centra se nebudou zajímat o to, co jejich děti dělají ve volném čase**. Zjištěné odpovědi byly pro mě **velkým překvapením**. Většina dotázaných dětí uvedla, že je rodiče v jejich aktivitách podporují a zajímají se o to, co děti dělají ve volném čase. V tomto případě se má **hypotéza nepotvrdila**. Bylo by zajímavé pokračovat průzkumem rodičů, jestli se opravdu o aktivity dětí zajímají.

Závěr

Pokud se zabýváme problematikou volného času dětí a mládeže, je důležité jej *pedagogicky ovlivňovat*. Činnosti, které dětem nabízíme, musí být *dobrovolné a zajímavé* tak, abychom podchytili jejich zájem a mohli na ně výchovně působit. Tady je místo pro činnost neziskových organizací, které právě toto umožňují a zajišťují volnočasové aktivity tak, aby nabídly naplnění volného času dětem a mladým lidem, ze všech sociálních skupin. Tato zařízení ovlivňují volný čas dětí v době, kdy na ně nepůsobí vliv rodiny, a tím vyrovnávají rozdíly mezi nestejnými podmínkami, které děti v rodinách mají. Pomáhají tak dětem ze sociálně slabšího nebo konfliktního prostředí. V dospívání, kdy mladí lidé mají potřebu stát se součástí vrstevnických skupin, jim nabízejí stát se součástí kvalitní skupiny na základě jejich zájmů.

Cílem mé bakalářské práce bylo **zhodnotit**, zda jsou možnosti neziskových organizací v zajišťování volnočasových aktivit dětí a mládeže **dostatečné**, a to v oblasti sociální a sociálně psychologické. Pracoval jsem na příkladu dvou neziskových organizací – Salesiánského centra a sdružení Campamento99.

Zhodnotil jsem výsledek průzkumu a porovnal výsledky v obou neziskových organizacích. Na závěr jsem **navrhl další možnosti** v oblasti sociální práce pro Salesiánské centrum.

Stanovené cíle jsem splnil. Dle výsledků průzkumu z pohledu klientů – dětí a mládeže - a svého pozorování jsem došel k závěru, že možnosti **Salesiánského centra** oblasti sociální a sociálně psychologické jsou využity pouze **částečně**. Pracovníci centra nevyužívají vzájemné vztahy s dětmi a mládeží, předpokládají totiž, stejně jako já v hypotéze, že klienti

centra se zajímají pouze o atraktivní sportovní aktivity a k pracovníkům si nevytvářejí žádné pevné vztahy.

U **Campamenta99** se ukázalo, že možnosti v zajišťování volnočasových aktivit a jejich význam v sociální a sociálně psychologické práci jsou **dostatečně využívány**. Je to dáno rodinným prostředím, ze kterého děti přicházejí i metodami práce, které směřují právě k vytváření dlouhodobých a pevných vztahů s využitím kontaktu s rodiči.

V předpokladu hodnocení aktivit dětí z **Campamenta99** se plně **potvrdila** má **hypotéza**, že děti budou hodnotit lépe **jednorázové aktivity**.

Dle mé hypotézy se potvrdil zájem klientů **Salesiánského centra** o **pravidelné zájmové aktivity**, ale průzkumem jsem **vyvrátil hypotézu**, dle které **mezilidské vztahy** klienty Salesiánského centra neovlivňují. Předpokládal jsem, že budou pracovníky centra považovat pouze za **zprostředkovatele** svých zájmových aktivit, ale zjistil jsem, že **vztahy** k nim považují za **důležité**. To je dle mého názoru zjištění, které můžeme **využít k další sociální práci**.

Dalším, pro mě překvapivým zjištěním, byl **zájem rodičů** o to, jak jejich děti tráví svůj volný čas. V případě dětí z Campamenta99 jsem tento výsledek očekával, ale u dětí ze Salesiánského centra nikoliv. Tím se **potvrdila** plně má **hypotéza o zájmu rodičů** o volnočasové aktivity dětí Campamenta99 a **vyvrátil** jsem **hypotézu**, dle které se rodiče dětí ze Salesiánského centra o aktivity svých dětí **nezajímají**.

Výsledky průzkumu byly ovlivněny tím, na které **sociální skupiny** je organizace zacílena.

Cíl, dle kterého jsem pracoval na **návru dalších možností** v oblasti sociální práce pro Salesiánské centrum, jsem **splnil**.

Poznatky, ke kterým jsem v praktické části své bakalářské práce dospěl, bych rád využil ke **zlepšení práce Salesiánského centra** v oblasti sociální práce v rámci volnočasových aktivit. Zjistil jsem, že děti a mladí lidé, kteří centrum navštěvují, si také vytvářejí vztahy se svými vychovateli. Využil bych **příkladu** druhé organizace, Campamenta99, kde vztahy ve skupině jsou pevné a dlouhodobé, spolupracují zde dospívající, kteří pomáhají s přípravou programu a jsou zde aktivně zapojováni do práce.

Na základě důvěry bych rád zapojil právě **starší chlapce** do práce s přípravou aktivit a využil tak jejich kladného vztahu k pracovníkům centra. Tím bych se snažil podnítit jejich zájem podílet se na aktivitách i ve věku, kdy obvykle mladí lidé ztrácejí o volnočasové aktivity zájem. Snažil bych se tím naplnit volný čas ve věku, který je podle mého názoru nejnáchylnější k patologickým jevům.

Využil bych **zájmu rodičů i sociálně slabších rodin** o volný čas svých dětí a snažil se organizovat akce, které by zvýšily jejich zájem, popřípadě bych je také **zapojil do aktivit**.

Do budoucna využiji tuto práci k zamyšlení nad tím, zda by bylo zajímavé a přínosné organizovat více společných aktivit Campamenta99 a Salesiánského centra, včetně zapojení rodičů obou skupin. Domnívám se totiž, že by právě vzájemné vztahy v Campamentu99 mohly příznivě ovlivnit sociální práci Salesiánského centra.

Seznam použité literatury:

- Bláha, V. a kol.: *Výchova mimo vyučování 1 a 2*. Praha, SPN 1988, 1990
- Hájek, B.: *Střediska pro volný čas dětí a mládeže*, MŠMT, Praha 1998
- Hofbauer, B.: *Participace dětí a mládeže na život společnosti. Přání, potřeby nebo reálné možnosti?* Praha, IZV 2002
- Hofbauer, B.: *Zařízení volného času dětí a mládeže*, IDM, Praha 1992
- Hradečná, M.: *Vybrané problémy sociální pedagogiky*, UK, Praha 1995
- Masariková, A.: *Vybrané kapitoly z pedagogiky volného času*, Nitra 2002
- Outlá, A.: *Neziskový sektor*
- Pávková, J.: *Pedagogika volného času*, Portál, Praha 1999
- Přadka, M.: *Kapitoly z dějin pedagogiky volného času*, MU, Brno 1999
- Spousta, V.: *Metody a formy ve volném čase*, MU, Brno 1996
- Spousta, V.: *Kapitoly z pedagogiky volného času*, MU, Brno 1996
- Spousta, V.: *Teoretické základy ve volném čase*, MU, Brno 1994
- Špičák, J.: *Teorie a metodika výchovy mimo vyučování*, UP, Olomouc 1990
- Vážanský, M.: *Volný čas a pedagogika zážitku*, MU, Brno 1992
- Vážanský, M.: *Základy pedagogiky volného času*, Paido, Brno 1995

Zákony a vyhlášky

Zákon č. 586/1992sb., o dani z příjmu

Zákon č. 83/1990 sb., o sdružování občanů

Zákon č. 248/1995 sb. o obecně prospěšných společnostech

Vyhláška MŠMT 108/2005Sb., o školských výchovných a ubytovacích zařízeních a školských účelových zařízeních,

Vyhláška MŠMT 326/1998 sb.,

Vyhláška MŠMT 76/1992 sb.,

Internetové zdroje

Stránky ministerstva vnitra – www.mvcr.cz

Stránky ministerstva školství – www.msmt.cz

Stránky Salesiánského střediska mládeže – <http://sasmkob.sdb.cz/>

Stránky Občanského sdružení Campamento 99 – www.campamento99.cz

Příloha 1. Dotazník

DOTAZNÍK O MOŽNOSTECH NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ PŘI ZAJIŠŤOVÁNÍ VOLNOČASOVÝCH AKTIVIT

Tento dotazník slouží pro mou bakalářskou práci ke zjištění zájmu o volnočasové aktivity dětí a mládeže v neziskových organizacích a ke zjištění ekonomických, materiálních a personálních podmínek a možností. Tento dotazník je anonymní a bude sloužit jen pro potřeby mé bakalářské práce. U otázek zakroužkujte jednu či více odpovídajících možností nebo vypište.

ŽENA/MUŽ

VĚK.....

Isem členem nebo se účastníš aktivit:

- a) Salesiánského střediska mládeže o.p.s
- b) Campamenta 99, o.s.
- c) Jiné.....

1) Jakým způsobem ses dozvěděl o této organizaci?

- a) ve škole
- b) od rodičů
- c) od kamarádů
- d) z internetu
- e) z jiných médií (televize, rozhlas)
- f) jinde.....

2) Jak dlouho se účastníš našich aktivit?

- a) několik týdnů
- b) několik měsíců
- c) půl roku
- d) rok
- e) 2 roky a déle

3) Jaké aktivity se především účastníš?

- a) venkovní
 - fotbal
 - hokejbal
 - turistika
 - hry v přírodě
 - bruslení a skate
- b) vnitřní aktivity
 - lezecká stěna
 - deskové hry
 - stolní fotbálek
 - výtvarná činnost
 - skupinové hry

4) Jaké aktivity by ses rád účastnil, ale v nabídce naší organizace chybí?

.....
.....
.....
.....

5) Jakých celodenních a vícedenních aktivit se účastníš?

- a) celodenní hra po Praze
- b) sportovní turnaje
- c) výpravy do přírody
- d) lyžařské zájezdy
- e) výlety
- f) letní tábory
- g) neúčastním se

6) Pokud se neúčastníš celodenních nebo vícedenních aktivit vyplň důvody

- a) rodinné
- b) ekonomické
- c) zdravotní
- d) sociální
- e) nemám zájem o tyto aktivity
- f) jiné důvody.....

- 7) Co ti účast na těchto aktivitách přináší?
- a) zábavu
 - b) kamarády
 - c) radost
 - d) nové schopnosti a znalosti
 - e) odpočinek
 - f) jiné.....
- 8) Co pro tebe znamená vedoucí aktivit?
- a) vzor
 - b) kamarád
 - c) opora
 - d) vychovatel
 - e) můžu se mu se vší svěřit
 - f) pomůže, když je potřeba
 - g) není pro mě autoritou
 - h) nemám k němu žádný vztah
- 9) Považuješ počet pracovníků za dostatečný?
- dostatečný
- a) nedostatečný
 - b) nemám názor
- 10) Podporují rodiče tvé aktivity?
- a) podporují
 - b) nepodporují
 - c) je jim to jedno
- 11) Zajímají se rodiče o tvé aktivity v organizaci?
- a) zajímají
 - b) nezajímají
- 12) Jsou pro mě nabízené volnočasové aktivity cenově přístupné?
- a) drahé
 - b) přiměřené
 - c) levné

13) Domníváš se, že materiální vybavení centra je dostatečné?

- a) nadprůměrné
- b) průměrné
- c) dostačující
- d) nedostatečné
- e) žádné

14) Myslíš si, že mají aktivity význam pro tvůj budoucí život a jaký?

- a) mají pro další vzdělávání
- b) pro praktický život
- c) pro mezilidské vztahy
- d) vztahy v rodině
- e) pro můj volný čas
- f) nemají význam

Příloha 2 – Táborový leták

Sdružení Campamento '99
pořádá

dětský letní tábor

...v zemi za mořem, kde svítí jiné hvězdy...
Jsi tulákem bez domova, s posledními dolary v kapse?
Hrdým kovbojem, jehož kolty visí proklatě nízko?
Krásnou squaw, pro jejíž oči byl už veden ne jeden souboj?
Pak právě Ty s námi mužeš strávit 14 dní

POD ŠERIFSKOU HVĚZDOU

ve westernovém městečku Stonetown na Českomoravské vrchovině.

Mustangy osedláme 18. července 2010 a 31. téhož měsíce se navrátíme do svých domovů (samozřejmě se sedlovými brašnami naplněnými zlatem).

Kompletní cena pobytu vyjde na hrst dolarů,
v přepočtu na koruny je to 3 800,-.

Kontakt
Veronika Jínů
telefon: 608 745 533
e-mail: tabor@campamento99.cz
www.tabor.campamento99.cz

Na všechny se moc těšíme!

Příloha 3 – Fotografie z Kovbojského odpoledne pro děti

**FARNÍ
KOVBOJSKÉ ODPOLEDNE**

V sobotu 27. března k nám do famosti zavítali zajímaví westernoví kosté. Mezi nimi například pan starosta, pistolník Calamity Jane, dobrodruh Gary Cooper, Tomádo Lou se svými tanečnicemi, rančér Jack a zlatokop Johnny, slepý kovboj, telegrafista Lee Grant a další.

Některé děti z naší famosti se s nimi seznámily, naučily se od nich mnoho nového a dokonce jim pomohly porazit nepřátelské bandity. Děti prokázaly svůj důvtip, odvahu a sílkovnost, a tak byly pozvány na výpravu na Západ, která se uskuteční v červenci 2010

Zde se můžete podívat několik fotografií z tohoto vydařeného Farního kovbojského odpoledne:

Pokud jste Farní kovbojské odpoledne zameškali, nevádej! Zveme vaše děti na náš letní tábor Pod šerifskou hvězdou, který se koná od 18. do 31. července 2010.

Více informací naleznete na adrese tabor.campamento99.cz

FARNÍ KOVBOJSKÉ ODPOLEDNE

Pokud jste Farní kovbojské odpoledne zameškali, nevadí! Zveme vaše děti na náš letní tábor
Pod šerifskou hvězdou, který se koná od 18. do 31. července 2010.

Více informací naleznete na adrese ta.bor.campamento99.cz

